

Mladika

leto V.

junij 1961

šteev. 6

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN V JULIJU IN AVGUSTU

Uredil

JOŽE PETERLIN

Opremil

ING. FRANKO PIŠČANC

VSEBINA

J. P.: Z Repentabra v Trst in zopet na Repentabor	81
Avguštin Zele: Repentaborska božja pot	84
D. S.: Šolske prireditve	85
M. O.: Slikarska razstava Klavdija Palčiča	85
Lev Detela: Sonce ničesar ne vidi	85
Stanko Zorko: Letošnje romanje	86
T. V.: Strelji v srce dekletu	87
Miško Maček: Maj, Smeh	88
Milena Merlak - Detela: Porušeno pristanišče, Mali oglas	88
Nataša Kalanova: Otrok in sonce	89
Milena Merlak - Detela: Zablodena reka	89
Miranda Zafred: O branju filma	90
Faustina: Odgovor	91
N. K.: Ko smo na letovišču	91
Jože Pirjevec: Ekhnaton	92
L. S.: Javno udejstvovanje	96
Brez strahu pred ljudskim štetjem	97
S.: Na obisku po uradih RAI	98
Počitniški radijski program	99
Danilo Lovrečič: Odstavki	100

Revija izdaja in urejuje uredniški odbor. Uredništvo in uprava: Trst, via Trento 2 — Gorica, Riva Piazzutta 18

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Poštni čekovni račun št. 11-975

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

DEKLE NA POTOVANJU

Pravijo mi, da sem preveč starokopitna mati, ker ne pustim hčerke same na potovanje. Kaj mi svetujete Vi? Dekle bi hotelo iti z »avtostopom« nekam po Nemčiji, tam bi delala, nekaj zaslužila, tako pravi, in se potem septembra vrnila zdrava in še z denarjem v Trst. Meni pa se zdi stvar nevarna in ne bi rada otroka pustila samega po svetu. Kaj menite?

M. S.

Gospa, niste napisali, koliko je Vaša hčerka stara. Gotovo ni prav mlada, dosti preko dvajset let pa najbrž tudi nima. Tako potovanje, na katerega se odpravlja zadnja leta vedno več naše mladine, ima gotovo marsikakšno dobro stvar v sebi, je pa tudi za marsikaterega, posebej za dekle dostikrat zelo nevarno. Gotovo je odvisno od tega, kako zrelo in samostojno je dekle, vendar je treba računati na neštete nepredvidene nevarnosti. Sodim, da je vsako tako potovanje treba presojudati od primera do primera, a treba je biti zelo previden. Ko bi imela Vaša hčerka vsaj še kako družbo na poti, prepustiti pa jo kar samo, za to pa se tudi jaz ne bi mogel odločiti. Ali pa ko bi vedela že v naprej, h kakšnim ljudem gre. Saj se je možno prej pismeno dogovoriti. Bolje je vsekakor biti previden, pa veljati za starinskega, kakor pa biti breskrben in morda vse življenje objokovati nesrečo.

NABIRKE ZA DOMOVE

Potem, ko so v Rojanu srečno prišli do svojega doma, čeprav bo treba zbirati še prispevke da bo mogoče plačati dolg, smo slišali, da so se lotili enakega dela tudi Škedenjci in Slovenci pri Sv. Ivanu. Ali se Vam zdi izvedljivo vse to?

K. J.

Mislimo, da! Za Marijin dom v Rojanu so zbrali največ Rojančani sami. Res, da so pomagali tudi drugi Slovenci, vendar je ležalo breme na Rojanu samem. Za Dom pri Sv. Ivanu bodo največ prispevali Svetoivančanji in za škedenjskega pač Škedenjci. Z dobro voljo bo mogoče izpeljati tudi ta načrt. Mislimo celo, da ne sme pasti v vodo ideja o Domu v Trstu samem, kajti vsi ti domovi so v predmestjih. Na Škorkoli so prostori predvsem za mladino in je hiša

precej odmaknjena od središča. Prav v faro sv. Antona Novega pa spada osrednji Dom, v katerem bi imele prostor vse osrednje organizacije in kjer bi bile prireditve za mesto, kakor so zdaj v Avditoriju, če ga dobimo na razpolago. Naš cilj v bodoče je tedaj: postaviti Dom v mestu, pri Sv. Ivanu in na Škedenju. Ena potreba je večja od druge. To je naša skupna zadeva — zadeva vseh slovenskih katoličanov na Tržaškem.

POČITNICE

Če otrok nima dela, se dolgočasi. Včasih postane še neznošen, ko nima kaj početi. Kako naj ga zaposlim čez počitnice?

R. J.

Če je majhen, bi ga bilo najbolje poslati v kolonijo. Tam bi se naužil sonca in zraka, ima družbo in tudi zaposle ga na ta ali drug način. Če ga niste poslali, ga zaposlite na podoben način doma: vodite ga na kopanje, na sprehode, doma naj vam pomaga — naj dela na vrtu, naj pospravlja sobo, kuhinjo, naj briše posodo . . . Naj pogleda tudi šolske knjige in naj bere slovensko in italijansko literaturo, ki je primerna njegovi starosti. Če se uči klavir ali kakšen drug instrument, naj ga vadi tudi v počitnicah.

Če je skavt, naj gre na taborjenje. To bo zanj zdravo in koristno.

Če je bolj odrasel, naj se priključi dijakom in akademikom, ki gredo na počitniško letovanje v Kanalsko dolino. Dosti poceni, pod nadzorstvom, v prijetni družbi, na izletih in ob debatih razgovorih se bo brez dvoma dobro počutil. Letovanje organizira Slovenski kulturni klub, ulica Trento 2. Lahko se še te dni javite.

PA IZLET NA DUNAJ?

Verjetno ste že brali, da je izlet preložen za en mesec, pač zaradi ovir, ki so nastale v zadnjem trenutku s potnimi dovoljenji. Mnogi namreč niso na to računali in ni mogoče v tako kratkem času vsega urediti po novih navodilih.

Zdaj imajo priliko, da se prijavijo še drugi, ki se niso doslej. V Trstu sprejema prijave trgovina Fortunat (pri Novem sv. Antonu), v Gorici pa Katoliška knjigarna.

MLADIKA želi svojim sodelavcem in prijateljem vesele počitnice
• Prihodnja številka bo izšla septembra.

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 številk) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

REPENTABRA V TRST IN ZOPET NA REPENTABOR

Slovenski katoličani na Tržaškem so začeli razvijati po zadnji vojni svojo prosvetno in kulturno delavnost v zelo težkih razmerah. Nekateri organizacije so si lastile sploh monopol vsakega dela med Slovenci in je bilo treba zato najprej prebiti obroč, ki je nedemokratično vezal prav katoličane. Zavezniki so nudili mnogim organizacijam med nami podporo, katoličanom nobene. Slovenski katoličani seveda tudi niso imeli nobene države v zaledju, ki bi jim nudila oporo, ampak prav obratno. V mestu samem ni bilo mogoče dobiti prostora za predavanja, še manj dvorano za večje prireditve.

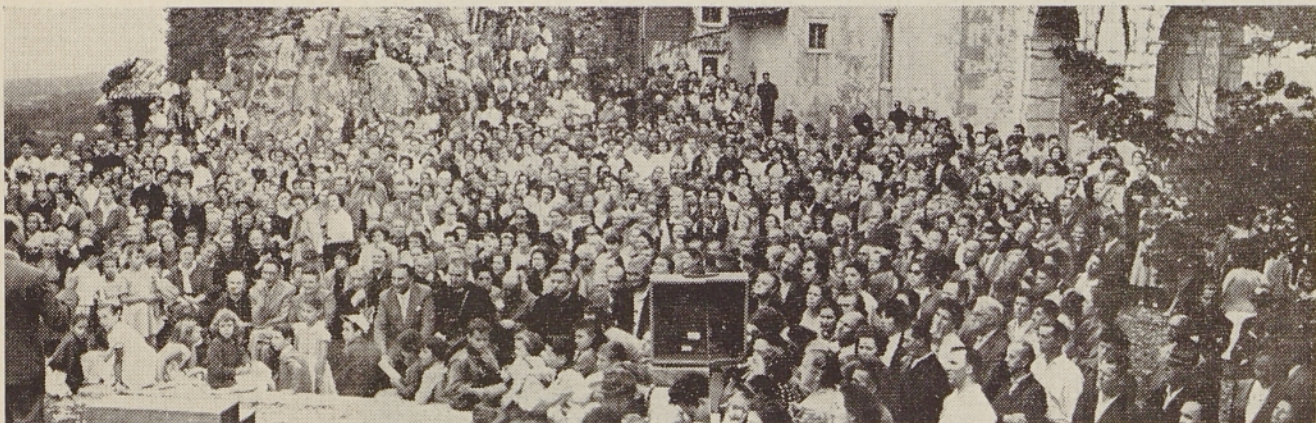
Tako so nastale naše prve prireditve na Repentabru pod milim nebom, ker ni bilo mogoče dobiti druge prostora. Brez dvoma kaže ta izhod življenjsko silo tedanjih katoliških prosvetnih delavcev, ki se niso uklonili unitaristični miselnosti in pritisku in niso obupali zaradi nasprotovanj.

Po petih letih so končno dali zavezniki na razpolago Avditorij. To je bilo leta 1950.

Tedaj je v revijici »Slovenski oder 1950« zapisal kronist tole — kar je prav, da ponovno preberemo:

Danes ima Slovenska prosveta prvič po petih letih priložnost in možnost nastopiti v dvorani v samem Trstu. Do zdaj so bile vse prošnje za prostor zaman. Edino nebo nad Repentabrom nam je bilo naklonjeno, da smo mogli na prostem imeti dve veliki predstavi Hoffmannthalovega »Slehnika«, Finžgarjevega »Divjega lovca« in tabor slovenske pesmi. Tisoči Slovencev so na teh prireditvah dokazali svojo veliko ljubezen do slovenske besede in slovenske pesmi.

Toda orumenelo je listje na kraških gmajnah, zapihala je burja in na prostem niso bile več možne predstave. In prav v tej stiski smo sprejeli veselo vest zaveznikov, da nam dajo dvorano sredi mesta za kulturne prireditve.

Nekaj let so prihajali naši ljudje na tabor v narodnih nošah — (Repentabor 1950)

S tem Slovenska prosveta še ni rešila vprašanja svojega odgovornega dela. Dvorana sama je sicer nekaj lepega, toda ni opremljena z odrskimi zahtevami: še vedno ni prostora in možnosti za vaje, še zmerom je sto in sto težav. Veseli pa smo tudi te dobre volje, in jo bomo skušali povrniti s svojo dobro voljo za delo v razmerah, ki so nam dane.

Slovenski oder ni poklicno gledališče. Igralci niso plačani za svoje delo. Da se preživljajo, morajo opravljati poklicne dolžnosti. Slovenskega odra ne podpira ali plačuje nobena država ali stranka. Idealni člani sami založe potrebni denar za prireditve in ga skušajo potem pokriti z vstopnino na velikih prireditvah na prostem.

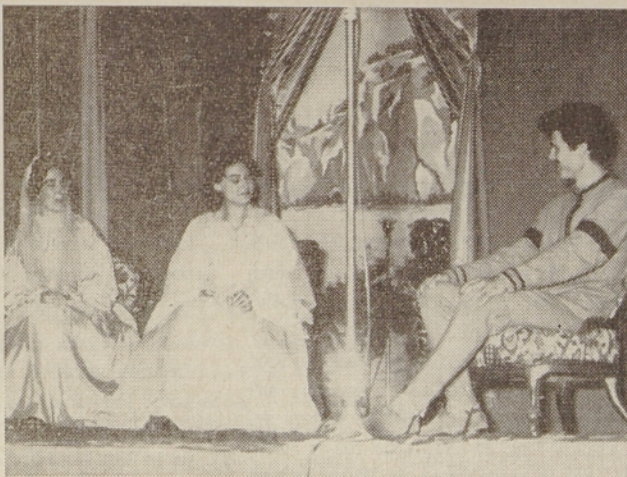
Vsak obiskovalec naj tudi tako gleda vsako prireditev Slovenske prosvete: kot prizadevanje idealnih posameznikov, ki bi radi igrali iz lastne notranje potrebe in iz potrebe in želje, da bi nudili tržaškim Slovincem kulturno doživetje in jih zbirali na lepih narodnih prireditvah.

Kako komentirajo kulturne prireditve Slovencev v Trstu nekateri tukajšnji časopisi, smo brali v teh dneh. Dostojanstvo slovenskega kulturnega človeka brani, da bi na tako neevropsko pisanje kakor koli odgovarjali. Odgovoriti moremo samo tako, da težimo za čim dostojnejšimi prireditvami, da jih Slovenci v Trstu obiščemo in da jim prisostvujemo kot kulturni gledalci.«

Od tedaj imamo prireditve v tržaškem Avditoriju, vendar se zmeraj znova vsako poletje spet vračamo na Repentabor. Ta naša božja pot in ta ljuba trdnjava je postala po zadnji vojni branilec slovenske krščanske kulture najzapadnejšega dela našega naroda, kakor je bila nekoč v zgodovini branik krščanstva pred udori narodov z Vzhoda.

Leta 1953 smo igrali na Repentabru Turnškovo zgodovinsko dramo »Država med gorami«

Prva slika ponazarja prizor iz Jerasove »Tržaške legende« (Repentabor leta 1954); druga slika pa prizor iz Rebčeve »Jugunde« na Opčinah poleti 1956

Letošnji tabor je dvanajsti, med tem pa je bil še eden na Opčinah in eden v Dolini. Na tisoče Slovencev se je zbiralo na teh prireditvah in se med seboj pozdravljalo. Nastopali so pevci s Tržaškega, Goriškega in s Koroške. Iz svojih del so brali pesniki vseh treh pokrajin. Slovenski oder igra leto za letom igre in njegove predstave dosegajo lepe uspehe. Videli smo folklorne nastope, izvirne domače in sorodne zamisli. Skratka, repentaborske poletne prireditve so kulturni dogodek, ki prerašča okvir ozkega tukajšnjega ozemlja. Zato vsako leto s takim veseljem hitimo znova na Repentabor.

Na jesen se vračamo v Trst. Tu še vedno nimamo svoje dvorane. Tudi danes nam niso razmere naklonjene. Zadnje mesece smo zaman prosili za Avditorij, da bi mogli prav za zaključek šolskega leta odigrati »Neopravičeno uro«. Neka slovenska ustanova, ki pravi, da se slovenski katoličani udinjajo demokristjanom, je dobila v kratkem razdobju petkrat ali šestkrat Avditorij, nam pa je komisarijat odgovoril, da za nas ni dvorana na razpolago. Tako so morale naše predstave odpasti.

Vračamo se znova na Repentabor brez zagrenjenosti. Zahtevali pa bomo znova recipročnost zase. Nikomur ne zavidamo, da jih ima vlada rajši kot nas, zahtevamo pa, da pravično državljanom deli usluge. Vsake resnično kulturne slovenske prireditve smo veseli, nočemo pa zaradi tega imeti slovenski katoličani zvezanih rok. V tej številki »Mladike« objavljamo nekaj slik naših repentaborskih poletnih prireditev. Ne vseh, ker jih nimamo. To so dokumenti našega dela. To so spomini tisočev Slovencev, ki so te prireditve gledali ali na njih sodelovali. Nekateri slovenski listi na Tržaškem v vseh teh sedemnajstih letih niso napisali besedice o vsem tem. Nič zato. Naši ljudje gredo in mi z njimi mimo te žalostne ugotovitve. Pogumno in znova gremo na Repentabor.

Letošnji tabor posvečamo našemu domu. Ko je Janez Jalen pisal ljudsko igro »Dom«, je mislil na domačijo nekje na Gorenjskem. Mi igramo zgodbo domačije na Krasu. A vedno je to naš dom: zemlja, hiša, družina, materina govorica in pesem.

Slovenci, dom Vas kliče! Dom vse nas kliče k skupni manifestaciji, k skupnemu srečanju.

Na svidenje na Repentabru!

Mačkovljanji so prvi med našimi vasmí razvili prosvetno delavnost. Prvi pevski zbor, ki je nastopil na Repentabru, je iz Mačkovelj. Vodil ga je g. Dušan Jakomin — (Repentabor 1950)

REPENTABORSKA BOŽJA POT

Iz kronike župnika Avguština Želeta

Značilen pojav verskega življenja v srednjem veku so bile božje poti. V XII. stoletju je nemški zgodovinar Helmund sodil in zapisal o Slovencih takole: »Karantanci (Slovenci) sosedje Bavarcev, so zelo pobožni ljudje. Ni ga naroda, ki bi bil Bogu tako vdan kot je ta.« Naj vam v nekaj besedah povem, kam so Slovenci romali.

Začnimo z Gospo Sveto na Koroškem, kjer počiva škof Modest. O njem pravi pesem: prosi apostol Korotana, naj gori Slovincem luč prižgana. Skoro do leta 900 je bil tu sedež slovenske škofije. Ta cerkev ima 67 kvintalov težak zvon, ki je bil vlit v spomin na zmago nad Turki pri Dunaju leta 1683.

Znani koroški božji poti iz te dobe sta še Grob sv. Heme v Krki in Višarje. Slovenci so mnogo romali v Oglej, posebno na veliki teden, ko so tam slovesno obhajali sv. trodnevje in so bile izpostavljene relikvije, ter Štivan in Staro Goro pri Cedadu.

Mnogi so romali tudi v Rim. Navadno so se vkrcali na ladje, ki so vozile na progi Trst - Ancona.

Romarska vnema je izredno dosti Slovencev peljala tudi v Aachen, blizu belgijske meje. Tamkajšnja cerkev je dal zgraditi francoski kralj Karel Veliki in sam papež Leon III. je prišel iz Rima in cerkev posvetil leta 804. Med dragoceniimi relikvijami so hranili tam kos Kristusovega križa.

Slovincem najbolj priljubljena božja pot pa so bili Sv. trije kralji v Kölnu ob Renu, o kateri je veljalo pravilo, da mora vsak, vsaj enkrat v življenju videti sv. mesto Köln.

Romanja so trajala do leta 1775, ko jih je cesar Jožef prepevedal.

Zdaj si pa oglejmo našo romarsko cerkev v neposredni bližini. Za obzidjem, ki je iz konca XV. stoletja, čepi v varnem gnezdu repentaborska župna cerkev, posvečena Mariji vnebovzeti. Te cerkve najbrž ne bi bilo, ako ne bi bilo bojov s Turki. Med ohranjenimi spomeniki, med utrjenimi cerkvami ali tabri, je Repentabor lep primer iz junaške dobe našega naroda, iz dobe v kateri so naši predniki žrtvovali kri in denar. Turški boji so bili verski boji v pravem pomenu besede. Hrvaške in slovenske dežele so bile skoro 300 let branik krščanske Evrope, Turki pa redni in krvavi gostje na njenih tleh. Vsaka hiša je morala dati enega oboroženega, za boj sposobnega moža, v cerkvah so pobirali »turški krajcar«, papež Inocenc XI. je zahteval stoti del cerkvenega premoženja za vojne stroške, od samostanov pa tretji del premoženja.

Jasno je, da kristjani niso mogli v tem obupnem boju pogrešati za obzidjem Nje, katero kličemo na pomoč z najrazličnejšimi imeni. Pri Sv. Primožu nad Kamnikom se je ohranila freska, ki predstavlja Marijo kot »zavetnico v turški sili«. Znana vam je Stritarjeva pesem Turki na Slevici, ki se končuje z verzom: »Otetni so kristjani, Marija svoje brani.« Narodna pesem, ki opeva zmago poljskega kralja Jana Sobieckega nad Turki pri Dunaju (1683), pravi o Mariji takole: »Marija v oblaku stoji, močno proti Turku preti, huda Turka v Dunaj ne pusti.«

Doba turških udorov ne bo nikoli pozabljena, saj si je Mohamed II. Osvojevalec podvrgel dve cesarstvi, 14 kraljestev in kneževin ter 200 mest.

Tudi za repentaborskim obzidjem ni manjkala Marijina podoba. Pri Lazarjevih v Velikem Repnu hranijo kot drago-

cenost kamnit Marijin kip, ki so ga kupili na cerkveni dražbi. Domneva se, da se je to zgodilo leta 1794, ko je repentaborska cerkev prejela kot izreden dar sedanjo romarsko podobo. Do tega pa je prišlo takole:

Vasi Voglje in Vrhovlje sta bili v hudem sporu z Velikim Repnom. Kraška kri je tako zavrela, da jo je prišel mirrit sam tržaški škof Žiga Hohenwart. Pomiril pa jo je takole: Prišel je v Tabor in poročil tri mlade pare. Najstarejša nevesta je imela 22 let, najstarejši ženin pa 19. Mihi Lazarju iz Velikega Repna so dali za nevesto Jerco Ravbar iz Vrhovlj itd. (Jurij Ravbar - Urša Guštin; Marko Brana - Lenčka Ravbar). Škof je zadevo tako zadovoljivo speljal, da je hotel Repentaborce še nagraditi: Poslal jim je krasno, umetno, na bakreni plošči slikano Marijo z naslovom: »Matj Odršenikova« in jo sam blagoslovil. Podoba je naslikala Marija Candido.

V spremnem darilnem pismu imenuje škof Repentaborce pobožno ljudstvo, katerim želi od svoje strani podariti nekaj izrednega pod naslednjimi pogoji: Da se podoba hrani na velikem oltarju, da se je nikdar ne zagrinja ali zakriva, da se ji ničesar ne doda, da se v molitvah spominjajo darovalca.

Repentaborci pa so pozabili na pogoje, ki jih je stavil škof. Prevtali so bakreno ploščo, kronali Marijo in Jezusa, deli obema okrog vratu srebrne koralde in Materi božji celo uhane. Marijino podobo so ljubosumno zakrivali z zagrinjalom. Samo ob nedeljah in praznikih so jo pri sv. maši in večernicah odkrivali. Škof Glavina je leta 1883 to zakrivanje oopravil (kakor tudi koralde).

Da je repentaborska božja pot procvitala, je razvidno iz arhiva, kjer se hrani krasen načrt iz leta 1865 za povečanje sedanje cerkve. Načrt je napravil frančiškanski arhitekt Franc iz Vicenze. Izvedba tega načrta bi stala 25.000 florintov.

Repentaborska cerkev je vedno služila za najrazličnejše verske shode, še bolj pa njen prostor pred crekvijo.

Marijina podoba je največja dragocenost te cerkve. Kdor priroma na Repentabor, naj poklekne in moli pred to podobo.

Lepo je povedal pesnik Beličič, ko je zapisal: »En kraj je, kjer pozabiš ječo časa, / Repentabor, naročje Krasa.«

Prizor iz Finžgarjeve ljudske igre »Divji lovec« (Repentabor 1949)

ŠOLSKE PRIREDITVE

Kakor vsako leto, tako so skoraj vse naše šole tudi letos pripravile zaključne prireditve. Nekatere so bile skromne, druge pestre in bogate, vse pa prisrčne. To je najlepše srečanje staršev z učiteljstvom in z otroki. Povsod so bile prireditve tudi zelo dobro obiskane.

GORICA

je imela predvsem lepo zaključno prireditev, ki jo je pripravila gimnazija. Velik vtis so naredili pevski nastopi pod vodstvom prof. Fileja, prijetno in dobro pa so bile pripravljene tudi druge točke programa.

V TRSTU

letos srednje šole niso imele prireditve, pač pa skoro vse ljudske šole, kot smo že omenili.

CELOVEC

doživlja že nekaj let izredno lepe proslave zaključka šolskega leta, ki jih pripravlja tamkajšnja slovenska gimnazija. Te prireditve imajo velik odmev in priznanje tudi v nemškem avstrijskem časopisju. Jedro prireditve so pevske točke zborov, ki jih odlično šola in vodi dr. Cigan. Na vseh teh prireditvah, ki jih obiskujejo največji deželni predstavniki, govori in daje ton prireditvam ravnatelj slovenske gimnazije, dr. Jožko Tischler.

V MELBOURNU

Pred meseci so ustanovili v Melbournu v Avstraliji šolo za otroke slovenskih izseljencev. Maja se je šolsko leto končalo in Slovenski klub — Melbourne je priredil zaključno predstavo, ki je zelo lepo uspela. Peta številka avstralskega mesečnika »Misli« prinaša zelo zanimive slike o prireditvi.

SLIKARSKA RAZSTAVA

KLAVDIJA PALČIČA

CUSA — Univerzitetni krožek za umetniška preučevanja, ki je priredil že več skupnih razstav uglednih tržaških umetnikov ter razstavo Rizzardijeve iz milanskega vseučilišča, je te dni pripravil razstavo Klavdija Palčiča, ki študira na tržaški univerzi. Razstava je prirejena v razstavnem prostoru bara Moncenisio v ul. Carducci. Palčič je imel že več osebnih razstav v Ljubljani, Trstu in Gorici. Izhaja iz šole prof. Cernigoja in je večkrat sodeloval v literarnih vajah. Opremil je tudi več knjig. Razstavlja pet grafik, linorezov in sedem slik, tempere z masnimi pasteli. Posebno prepričljiv in svež je v linorezih. Slike se približujejo abstraktnemu ekspresionizmu, a so podane na svojski način. Razstava je zelo prijetna in Palčič kaže, da dobro razvija svoj umetniški dar.

Sonce ničesar ne vidi

LEV DETELA

„Kogar rani Bog, vstane prenovljen“

(Utrinek iz sanj)

Začelo se bo ob treh popoldne. Tako je Vid še lahko stal na obrežju in zrl za tokom, ki je izginjal za bližnjimi hribi. Romunska ladja Ilie Pintilie je zaplula proti sredini reke. Pod mostom se je skrila v oblačkih pare, ki jo je izpustila iz stožčastega dimnika. Potem se je obrnil proti pristanišču. Parniki so kot velike mrtve ribe ležali ob obali. Palube so žarele kot zajetne porcelanaste posode. Sonce, napihnjena rumena buča, se je zibalo na modrem valu. Stara umazana mačka se je zleknila po pločevinasti strehi bližnje mehanične delavnice. Leno je mežikala in kimala z glavo proti kanalu, v katerem so plavale ribe z izbodenimi osteklenelimi očmi.

Pomislil je, da že ves ljubi popoldan slonj ob obali in joka v spomladansko sonce. Sicer pa sonce ničesar ne vidi, še pes, ki stika za bližnjim grmom, vidi več. Sonce pa ne vidi ničesar. Zagotovo ne vidi.

Premaknil se je ob železni ograji, ki se je vila ob bregu kot ogromna tračnica, ki so jo izdrli iz proge.

Začelo se bo ob treh popoldne. Marija pa ne pride. In tako zagotovo ji je zabičal, naj bo točna. Saj mu delodajalec ne bo podaril vsak dan prostega dneva. Spet bo lahko prenašal asparaguse iz ene lope v drugo. Gospodar Poppek bo stal pred kupom zeljnatih glav in se ogledoval po vremenu.

»Pohiti fant, čas je, čas...«

»Da, gospod...«

»Koliko asparagusov pa si že...?«

»Okrog tri sto...«

»No, vidiš... Spoprijeti se je pač treba...«

»Da, gospod...«

Gospodar Poppek ga bo postrani pogledal in pogladil Gloioso Rothshildiano, nato pa bo odkolovratil v glavno lopo svoje vrtnarije in odpečatil steklenico imenitne »Creme de Cassis de Dijon« in se lotil dnevnega posla...

Sploh ne more razumeti, zakaj ne pride. Ji mar ni pokazal svoje ljubezni? Ga ne mara?... Da se ji ni kaj zgodilo! Ceste so dolge in zavite. Menda se ji ni kaj zgodilo!

Stopil je k bližnjemu kiosku in si kupil zavojček cigaret.

Ljudi, ki so stopali po cesti, se je bal. Ni hotel drezati v njihovo skrivnostnost. Tudi so bili drugačni kot on. Preveč so bili soncu podobni. Ljudje, ki gledajo skozi okno, sonca pa ne vidijo. Tudi njega ne vidijo.

Gledal je starko, ki je prečkala cesto. Opirala se je na palico in lezla v hrib.

»Teško je, težko, si sope, je pomislil.« Ko pride do vrha, stoka počasi naprej in išče hčerko, h kateri je namenjena.

»Ne, saj je ni tu, na oni strani je,« si reče in se premakne navzdol. Tam stanuje njena hčerka. Te pa ni in ni. Potem začne tarnati in vzdihovati.

»Kje je hčerka,« kriči in maha z rokami. Ljudje se nabirajo v veliko gručo.

»Dajte mi hčerko,« vpije starka. »Zgodilo se je, tu se je zgodilo.«

»Kaj si je zgodilo, gospa,« jo vpraša stražnik.

»Mojo hčerko je povozilo, razumete,« hlipa starka in kaže na cesto.

»Gospa, popeljem vas če,« reče stražnik.

»Razumete, tu se je zgodilo,« kriči starka.

»Beračica!« reče v gneči debela gospa. »Napila se je, ne!«

Stražnik in starka pa se izgubljata v daljavi kot spomin in cesta plava samotna pod sinjim nebom, na katerem trepeta sončni sij kot velika plamenica.

Vid se je z robcem obrisal potne srage, ki so se mu nabrale ob sencih. Že je sklenil, da odide, ko se je spomnil, da se ne splača uiti. Vse pride tako ali tako. Kar ti je namenjeno, se brez milosti zgodi.

Ura na čebulastem cerkvenem zvoniku je neprijetno zahreščala. Nato je jasno in doneče odbilo tri. Nemirno se je premkanil proti stopnišču, ki se je dvigalo do glavnih cerkvenih vrat.

Mož v črnem površniku se je odlučil od obzidka, ki je obkrožal cerkev in se mu hladno približal.

»Sami,« je rekel suho in odsekano ter mu dopustil, da se je priključil.

Stopila sta v stransko ulico; pristanišče in voda sta se skrila za sivim umazanira zidovjem

»Teško bo,« je rekel mož v črnem površniku.

»Ja, ja,« je rinil. Cutil je, da ima suho pekoče grlo.

Mož ga je popeljal v vežo visoke hiše, ki se je dvigala nad ulico preplašeno in razočarano. Ustavil se je pred majhnimi vratni in jih previdno odklenil.

»Vstopite,« je rekel prijazno in ga spustil v mračen prostor, ki se je kot temna vdolbina zajedal v zid. Nato je skrbno zaklenil vrata in prižgal luč. Slekel je črni plašč in ga odložil v senco, ki je zevala za veliko okroglo mizo na sredi sobe.

»Sedite,« je rekel čudno in mogočno ter iztegnil roko proti stolčku, ki se je skrival za mizni rob.

»To'ej boljšo službo bi radi,« je počasi spregovoril. »Ko bi prišla oba, bi vaju mogoče nastavil kot pevca v našem lokalu. Seveda poskusno!«

Prižg'nil si je cigareto in ga pogledal z motnimi očmi.

»Kadite?«

»Ne, hvala!«

»Pridite enkrat drugič,« je rekel temni človek.

»A tako,« je rekel Vid dolgočasno.

»Da, da,« je rekel temni človek. »Pridita pozneje, toda oba.«

»Torej... nič,« je zatrepetal Vid.

»Danes nič,« je rekel temni človek. »Držite se vendar dogovora. Povem vam, take službe ne boste več dobili. Torej, zapišite si za drugič.«

»No prav,« je rekel Vid boječe. »Zakaj pa ste me popeljali do sem!«

»Še sam ne vem. Premislil sem se in konec. Drugič.«

»Mogoče pa bi mogel sam,« je skušal izsiliti Vid.

»Nemogoče,« je rekel glas temnega človeka ostro.

Vzdignil se je molče. Temni človek mu je podal roko in odklenil vrata.

Stopal je po notranjosti hiše in iskal nekaj, kar bi bilo jasno in trdno.

Na cesti je še vedno sijalo sonce. Tudi ljudje so se sprehajali sem in tja. Toda zdelo se mu je, da je to neko drugo mesto, nek drug svet in letni čas. To je bila pusta pokrajina, čisto bela in enolična. Sončna svetloba se je kot žareča megla metala čez cesto. Hotel jo je odriniti in si napraviti prostor, da bi laže zadihal. Tedaj je začutil, da ga je zbolelo v prsih. Prsti na nogah so se mu krčevito stisnili. Pohitel je v bližnjo restavracijo, da se nekoliko pomiri.

»Konjak,« je rekel pri točilni mizi in se zastrmel v tla.

Vse je propadlo, je pomislil. To se torej ni posrečilo. In Marija! Kaj je vendar z Marijo?

Pograbil je kozarček in ga na dušek izpil.

»Imate mogoče telefon?« je vprašal natakario. Pokazala mu je prostor, ki je bil z zaveso ločen od točilnice.

Plačal je in se naglo napotil k telefonu. Imel je mrzle, razpokane ustnice. Streslo ga je, ko je dvignil slušalko.

V svetlobi okna ga je zapeklo v oči. Žareča megla je lila po svoji nevidni cesti v sobo in ga dušila.

Zavrtel je številčnico.

»Kdo je,« je zaslišal.

»Marija,« je zatrepetal. »Zakaj nisi prišla? Torej si v službi!«

»Saj veš, da je neumnost. Sploh se ne strinjam s tvojimi podvigi. Pela ne bom.«

»Torej rajši prodajáš tiste cunje?«

»Rajši!«

»Prav. In meni ostajajo asparagusi!«

»Tako je.«

»Nesramna si.«

»Čudno da te nisem že prej spoznala. Reva. Z nama je končano.«

(Nadaljevanje na 94. strani)

LETOŠNJE ROMANJE

Letos so romali tržaški in goriški Slovenci v Loreto - Pompeje in Rim. Romanje je bilo zelo lepo. O njem poroča g. Št. Zorko:

V soboto, 1. julija malo pred osmo uro zvečer smo se odpeljali s posebnim vlakom s tržaške postaje. Pred odhodom nam je v imenu tržaškega gospoda škofa voščil srečno pot prošt stolnega kapitlja msgr. Alojzij Salvadori. Kmalu nato se je oglasil romarski radio. Vsi kupeji v vlaku so bili ozvočeni, kar povezuje vlak v eno samo celoto. V imenu romarskega odbora je romarje pozdravil msgr. dr. Lojze Škerl in vsem voščil srečno pot in veliko duhovnega užitka.

V vlaku je polagoma zavladala tišina. Prijetni nočni hlad je omogočil, da so romarji kmalu pospali. Prva jutranja zarja nas je prebudila v bližini Riminija ob jadranski obali. Naglo smo se bližali Loretu, našemu prvemu romarskemu cilju. Na postaji so nas že čakali avtobusi, ki so nas potegnili na grič do cerkve. Ura je bila pet. Prezgodnji smo bili. Baziliko odprejo vsako jutro ob petih in pol in tudi ta dan niso naredili izjeme. A to nas ni nič motilo. Začeli smo peti Marijine pesmi in nazadnje še pete litanije Matere božje. Takega petja na trgu pred baziliko gotovo že dolgo ni bilo.

V cerkvi smo imeli romarji priliko za spoved in ob šestih in pol se je začela naša skupna romarska sveta maša, ki jo je daroval openski dekan monsignor Silvani. Imel je tudi primeren govor. Po sveti maši smo imeli dovolj časa, da smo pomolili v nazareški hišici in si ogledali prekrasno baziliko, ki privabi vsako leto na stotisoče romarjev.

Po deveti uri so nas avtobusi prepeljali nazaj na postajo in nastopili smo pot proti Neaplju. Vožnja je bila nagla. Na velikih postajah smo se le kratko ustavljali. Večje zanimanje je vzbujala pot od Rima dalje, ker se pač večina še ni peljala južno od Rima.

Ob sončnem zatonu smo dospeli v Neapelj, kjer smo hitro odšli v hotele ali bolje povedano v dva hotela: v hotelu Bella Napoli je bivalo 74 romarjev, ostali so stanovali v hotelu Grilli. Za tri dni smo bili gostje teh dveh hotelov. Lahko trdimo, da smo bili dobro postreženi. Pogrešali smo le nočnega miru. V Neaplju se promet nikdar ne ustavi, niti po polnoči ne. Zato smo bili prikrajšani na nočnem počitku, razen tistih, ki imajo izredno trdne živce.

Drugo jutro smo se z našim vlakom odpeljali v Pompeje. Vlak pelje sredi izredno bogatega polja in bujnih nasadov južnega sadja. To izredno rodovitnost je dal okolici Ve-zuv s svojimi izbruhi lave, ki se polagoma spremenijo v rodovitno zemljo.

Po kratki vožnji smo zagledali veličastno baziliko roženenske Matere božje. Sprejela

(Nadaljevanje na 94. strani)

STRELI V SRCE DEKLETU

T. V.

Pred kratkim smo brali v časopisju, da je v neki naši vasi 26-letni karabinjer ustrelil 18-letno dekle in potem še sebe in to ob desetih zvečer v njeni sobi, medtem ko so bili starši v vaški gostilni.

To kratko poročilo ima v sebi toliko tragike in usodne odgovornosti, da ne moremo mimo njega.

Dejanje ima ljubezensko ozadje; zanj sta neposredno odgovorna prizadeta, posredno pa žal mi vsi.

Karabinjer bi moral po 3-letnem bivanju v kraju naslednjega dne zapustiti vas. Tu pa se je navezal na dekle, ki je zapustilo svojega prvega fanta-domačina, ne glede na to, da nista s karabinjerjem imela izgleda na poroko, ker se ta po veljavnih predpisih ne more poročiti do 30. leta. Karabinjerju je bilo slovo očividno težko in to ga je pripeljalo do zločinskega dejanja. Spustila sta se torej v ljubezensko avanturo brez realnih predstav o življenju in brez vsake moralne odgovornosti zanj.

POTREBA VZGOJE IN VODSTVA

Ali se vam ne zdi prav ob tem dogodku, da mladini manjka potrebne vzgoje in vodstva? Prav ta primer razkriva okoliščine in vzdušje, v katerem raste naša mladina. Tu ne gre samo za nepravilne, več kot liberalne odnose v družini in ljubezni, temveč gre za pomanjkanje versko-moralne vzgoje mladine, pa tudi njih staršev, kar je osnova vsake vzgoje in dobrih družbenih odnosov sploh.

DUHOVNIKI

Vse to pa morajo dati mladini in njih staršem dobri vzgojitelji in dobre organizacije. Med vzgojitelji so k tej nalogi prvenstveno poklicani dušni pastirji. Kot vidimo terjajo naše razmere in naš čas misijonarjev na naših tleh, za rešitev naše mladine. Ta je danes bolj kot kdajkoli potrebna pomoči in rešitve, zlasti vzdolž naše obale, kjer je zaradi naraščajočega tujkega prometa vedno bolj izpostavljena raznim vabam in nevarnostim. Naš čas zahteva, da naši dušni pastirji prehajajo od abstraktnega vse bolj h konkretnemu načinu pastirovanja. V ta namen je treba iskati novih, sodobnih oblik in načinov. To predpostavlja veliko mero iznajdljivosti, prožnosti in veselega poguma, da se evangelij krščanske ljubezni in resnice izpove na realnih tleh, da izžareva iz življenja naroda.

SOLNIKI

Pri tem zahtevnem in odgovornem delu morajo našim dušnim pastirjem pomagati tudi laični vzgojitelji, to je predvsem šolniki. Prav neverjetno je, kako se naši šolniki na splošno malo ali nič ne zanimajo za našo mladino izven šole. A prav šolniki so bili na Slovenskem od nekdaj poleg dušnih pastirjev organizatorji kulturno-prosvetnega delovanja. Danes bi morala biti to zanje sveta krščanska in tudi narodna dolžnost, posebno na teh tleh, ko je potreba tako velika in dana vsa svoboda in zato možnost delovanja. Lahko je kritizirati in obsojati nraevstveni propad, narodno nezavednost in splošno nedelavnost naše mladine — a pri tem ničesar ne storiti! Zavedati se je treba najprej svoje dolžnosti!

ORGANIZACIJE

Naravno je, da mora našim vzgojiteljem pri tem delu pomagati tudi družba s svojimi organizacijami. Žal je današnje stanje v veliki meri posledica povojne brezbožne in protinarodne komunistične politike. Ta je ljudi povsem ohromila. Naši ljudje so izgubili ideale, postali so versko mlačni in narodno nezavedni, skratka apatični in pasivni do vsega. Na nas pa je, da to praznino izpopolnimo in nadomestimo z bogatim duhovnim in kulturno-prosvetnim, pa tudi praktično stvarnim življenjem, ki ga vodijo svetli vzori. Predvsem moramo našim ljudem, naši mladini vzbujati krščansko vest in narodno in socialno zavest. V ta namen jim skušajmo ustvariti delokrog, kjer se bodo mogli udeleževati in razvijati svoje moči v skupni blagor, ne pa da jih trošijo v prazno ali celo v škodljive cilje sebi in družbi.

RAZLIČNI NAČINI DELAVNOSTI

Poživimo zatorej versko kulturno-prosvetno in karitativno-socialno delavnost. Poleg verskih in splošno-prosvetnih prirejajmo predavanja iz strokovnih področij, kot so pedagoško, zdravstveno, gospodarsko-družbeno; skratka iz vseh tistih, ki zanimajo in so važna za mladino in njih starše. Organizirajmo gospodinjke, kmetijske, jezikovne in podobne tečaje ter poleg pevskih in dramatskih tudi karitativno-socialne krožke. Koliko dobrega dela lahko napravi naša mladina ob prostem času s tem, da se posveti potrebam na vasi ali v mestu v svojem okolju. Koliko je moč razbremeniti matere s tem, da se dnevno nekaj časa zaposli njih otroke z igrami, da se šoloobveznim pomaga pri učenju, da se jih ob nedeljah vodi na izlete, poleti na kopanje, zlasti iz naših vasi, kjer sicer otroci sami sploh ne pridejo do kopanja. Koliko utehe in pomoči je moč nuditi z obiskovanjem bolnih, ostarelih in zapuščenih! Koliko koristnih nasvetov lahko nudijo naši akademiki v gospodarstvu. Oblik in načinov za konkretno izkazovanje krščanske ljubezni do bližnjega res ne manjka, saj jih nakazujejo potrebe same. Moramo jih le videti in imeti voljo ter srce pomagati! Za uspešnejše sodelovanje mladine organizirajmo krožke in poletne delavne akcije.

VEDROST

Ce pa hočemo, da bo mladina pri tem radevolje sodelovala, moramo poskrbeti tudi za njeno razvedrilo. Kajti le vedra in sproščena mladina bo mogla izžarevati pravo življenjsko radost in ustvarjalno silo. Zatorej organizirajmo mladini zdravo razvedrilo z zabavnimi večeri, z izleti, letovanji in podobno. Pri tem moramo razvijati mladini avtokritični čut, da zna izbirati tudi v razvedrilu prave vrednote in pa avtodisciplino za pravo mero tako, da spozna, da skromnost in preprostost ter zadovoljitev z malimi stvarmi prinaša največ tihe radosti; zlasti odkrivanje tisoč skritih lepote božjega stvarstva. Največje lepote in dobrine so brezplačne. Znati jih je treba le odkriti in uživati.

SKRB ZA ZAPOSILITEV

Svojo pomoč pa nudimo mladini tudi pri njenih ekstenčnih in splošno vseh življenjskih vprašanjih. Prav pri re-

Maj

List se za listom ozre,
ko jutro in večer poljubljata
veje v gaju.
Pritajeno maju
sva pisane štela poljubčke.

Mimo je šel kakor sen,
poklical mi takrat je sadje v svet;
trkal mi je
na prsi in zbudil trepet je —
bojazen v ljubezni.

MILENA MERLAK - DETELA

Mali oglas

Na tlaku
so me elegantno pritisnila
kolesa
po ameriskem vzorcu.

Čakam človeka,
ki bi mu bila
važnejša
od znamke avtomobila.

Porušeno pristanišče

V zdrobljenem oknu
razbit odsev sonca,
razbita senca
polomljenega drevesa.

Ob mračnem pomolu
utrgano sidro,
utrgan klic
ladje na obzorju.

V starem zvoniku
zapuščen zvon,
zapuščeni mrličji
na pokopališču.

Molk.
Negibnost.
Tišina.

MISKO MAČEK

Smeh

Življenje je smeh.
In človek se smeje,
ker so se sklonile
bele narcise.

Vse kaplja
po cvetu navzdol
in zgine v suhi zemlji...

Kaj je smrt?
Vstajamo, da bi spet propadli.
Smeh je
v slutnji poraza.

ševanju konkretnih gospodarskih vprašanj, ki zadevajo zaposlitev naše mladine, moramo biti nadvse iznajdljivi in prožni. Prednost vere in življenja po njej moramo dokazati prav tu, pri stvarnem reševanju vsakodnevnih življenjskih vprašanj. Naša mladina mora spoznati in občutiti, da ji le življenje po veri prinaša pravo radost in srečo in to že na tem svetu. In kdo ne hrepeni po sreči? Toda le življenje v smislu krščanskih kreposti ohranja človeku čisto in vedro srce; ne zahtevnost, temveč le skromnost v željah po materialnih dobrinah in uživanju ohranja človeka svobodnega in sproščenega, in le pomoč in osrečevanje drugih prinaša zadovoljstvo in srečo nam samim. Če bo tako rasla, se bo naša mladina izoblikovala v močne osebnosti, vzvišene v duhovnosti, kjer odpadejo skrbi za vsakdanje življenje, kakor nas uči evangelij. Tako življenje prinaša resnično radost in srečo in to nujno že na tem svetu. Dolžnost nas vseh, prvenstveno pa mladine je, da to radost in srečo ter mir otrok božjih v vsakodnevnem življenju izžarevamo, da smo svetilniki v tem današnjem nemirnem zmaterializiranem svetu!

Gre torej za to, da mladina čuti v vseh svojih vprašanjih našo blagodejno pomoč in vodstvo. To pa mora biti modro; čim bolj mladina odrasča, tem bolj posredno, tako da navaja mladino na samostojnost, na samoaktivnost, samoiniciativnost in odgovornost — skratka naša vzgoja naj vodi k samovzgoji! Glavno je, da mladino zaposlimo, da ji pokažemo in nudimo možnost udejstvovanja in uveljavljanja lastnih sil. In pri tem zaupajmo mladini! Potem ko smo ji dali trdno versko-moralno vzgojno osnovo ter potrebno izobrazbo, bo gotovo mladina ob našem zgolj posrednem vodstvu izkazala toliko aktivnosti, poleta in tudi požrtvovalnosti, da bomo strmeli. Dajmo ji le prilike, da se izkaže!

SREDSTVA

Za izvedbo tega obširnega programa so seveda potrebna primerna sredstva. A finančne težave nas ne smejo plašiti ali celo odvrniti, da se ne bi pogumno vrgli na delo. Nešteto primerov iz preteklosti in sedanosti nas uči, da so znale majhne skupine, pa tudi poedinci ustvarjati velika dela zgolj iz lastne moči. Zatorej pojdemo tudi mi smelo na delo v zaupanju na pomoč in blagoslov Tistega, v čigar slavo posvečamo svoje delo in življenje. Za doseg potrebnih sredstev organizirajmo akcije, ki bodo vzbujale med našimi ljudmi čut vzajemnosti in ga vedno bolj krepile. Skrajni čas je, da se zavedamo, da je usoda enega izmed nas, naša skupna usoda. Iz tega spoznanja bo zrasla med nami samopomoč — in to na kulturnem in gospodarskem področju, in edino to nas more rešiti. Ne pričakujmo ničesar od drugih. Ustvarjajmo iz lastnih moči, iz naše narodne skupnosti, iz lastnih duhovnih in materialnih sil. Začnimo sprva v malem obsegu, z nalogami, ki zahtevajo predvsem našo dobro voljo, iniciativnost, iznajdljivost in požrtvovalnost. Neverjetno, koliko lahko iz lastne moči ustvarjamo; le začnimo; delo bo samo po sebi raslo, se širilo in rodilo sadove, sredstva se bodo kot čudežno našla. Kajti vsako delo, začeto v božjem imenu, rodi blagoslov.

Zatorej naj strelj v srce slovenskega dekleta zbude našo vest, da izpolnimo vsak zase in složno vsi skupaj po svojih najboljših močeh svojo krščansko in narodno dolžnost za rešitev naše mladine in našega naroda, za širjenje kraljestva božjega na zemlji — kraljestva ljubezni in miru — da tako izpolnimo svoje poslanstvo.

Otrok in sonce

Na otrokov organizem ima sonce zelo blagodejen vpliv. Sončni žarki obogate kri z belimi in rdečimi krvnimi telesci, utrde in razvijajo kosti, ugodno vplivajo na kožo, dobavljajo organizmu mineralne soli, fosfor in kalcij, raztope odvišno maščobo, večajo apetit in povzročijo dobro počutje celotnega organizma.

Prav posebno je sonce priporočljivo za otroke, ki se nagibajo k rahitčnosti in za slabokrvne otroke. Poleg tega zdravi nešteto kožnih bolezni, pospešuje ozdravljenje zlomov. Ne priporočamo pa sonca otrokom, ki bolehalo na pljučih, na srcu, imajo slab živčni sestav, temperaturo ali kakršnokoli obliko vnetja.

Mnogo so že razpravljali o pigmentaciji, to je, o porjavitvi kože na soncu, ki jo povzročijo ultravioletni žarki. Vidimo, da temnelasi otroci mnogo hitreje in močneje ogore kot svetlasi. Čim hitreje in močneje otrok ogori, tem večja je njegova odpornost in tem bolj uspešna njegova sončna kura.

Sončno zdravljenje prakticiramo povsod na prostem: v planinah, na travniku, na terasi, na snegu, ob morju, v barci ali na obali; lahko pa tudi na balkonu sredi mesta. Seveda: prah, vlaga in vodni hlapi zadržujejo del žarkov, kajti učinek sonca je tem večji, čim bolj je zrak čist in jasn.

Kar zadeva čas sončenja, si zapomnimo, da je treba začeti polagoma in to z ozirom na čas in telo. Najbolje je najprej izpostaviti soncu noge, nato roke, trebuh, hrbet, vrat, nato šele glavo. Treba je vedno menjati lego telesa.

Predvsem pa je važno, da začnemo samo s petimi minutami na dan, nato 10-15 minut, tako da pridemo do ene ure in pol v enem tednu. Ko je otrok enakomerno ogorel, je lahko ves dan na soncu.

Sončni žarki so še bolj učinkoviti, če jih odbija morje ali sneg, to je v gorah. Moč izžarevanja sonca raste od jutra do poldneva in doseže višek od 11. do 13. ure. Posebno za otroke priporočamo jutranje ure.

Glavico naj ima otrok pokrito s slamnikom. Priporočamo tudi očala rumenozelene barve. Če je vročina zelo huda, je dobro, če damo otroku vlažne obkladke na čelo ali okrog srca. Če se otrok zelo poti, mu daj pomalem piti sveže — ne ledene! — pijače. Po sončni kopeli, naj otrok počiva v zatemnjenem prostoru.

Prve dni lahko otroka tudi namažeš z mazilom ali oljem, da preprečiš opekline.

Zapomni si, da je sonce nož na dve rezili. Treba je ravnati previdno. Najbolj navadna nevšččnost so opekline, zlasti pri otrokih, ki imajo nežno kožo. Navadno se pozdravijo same od sebe ali z obkladki primernih mazil. Nekaj dni naj tedaj otrok ne gre na sonce. Veliko hujša je sončarica. Znak, ki se javljajo z glavobolom, vročino. Prenesi otroka v svež, mračen prostor, ovlaži mu telo z gobo, namočeno v mrzlo vodo. Pokličite zdravnika!

Če se pojavijo druge nevšččnosti — nespečnost, pomanjkanje teka, slabo razpoloženje, prenehaj za kak dan s sončenjem in nato zelo previdno spet začni, a se ogibaj najbolj vročih ur dneva.

*Najlepša mesečina
ne ogreje reke,
ki s svetlo vodo
ne more ljubiti bregov.*

MILENA
MERLAK - DETELA

*Bregovi so skalnate stene,
skalnate stene,
ki se jih še kalna voda
dotika z bolečino.*

Jablodena reka

*Svoje počasno ubijanje
prikrivajo
z biseri
meglenega jutra.*

*Najlepša mesečina
ne ogreje reke,
zgubljene
med skalnate stene.*

*Smrt
bo zapustila
hladno
skalnato
strugo.*

O branju filma

MIRANDA ZAFRED

Ni pretirano ali nesmiselno govoriti o branju filma. Res je, da filme gledamo. Vendar nam vsak film »nekaj pove« in prav zato, da lahko razumemo ta »nekaj«, moramo film brati. Brati pomeni tolmačiti posebne znake: pri knjigi besede, pri filmu podobe. Brati pomeni torej dojeti idejo, ki jo ti znaki izražajo. Film je narejen iz podob, in prikazuje navadno fotografirane osebe in dejanja, podoba na platnu je torej iz tega vidika le neka predstava. Ali jo je treba brati? Ali ni dovolj, da jo gledamo?

Preden na to odgovorimo, moramo poudariti, da ta potreba obstaja, in sicer iz enostavnega razloga, ker gre tu za neko predstavo. Kadar smo pred filmskim platnom, ne smemo misliti, da gledamo nekaj resničnega, kajti v resnici vidimo le predstavo neke stvari ali neke osebe. Z drugimi besedami: kar vidimo, ni resničnost, temveč le predstava resničnosti. In kar lahko gledalca gane ali vpliva na njegovo občutljivost, je prav ta filmska potvorba, torej odsotnost vsakršnega resničnega odnosa med gledalcem in resničnostjo. Zdelo se bô zato naivno trditi, da je za film potrebno branje. Vsi vedo — bodo nekateri rekli — da film ni resničnost. In vendar, čeprav vsi to vedo, se ne znajo otresti močnega vpliva, ki ga ima nanje filmsko platno, brž ko se na njem pojavijo premikajoče se podobe. Tedaj niso več gospodarji svojih misli in svojih čustev, temveč podležejo močni sugestiji, ki jih zajame ves čas dogajanja na platnu. Znan je dogodek o misijonarju, ki je nekemu primitivnemu narodu prvič zavrtel film: na platnu se je pojavil vlak. Gledalci so mislili, da drvi tista pošast proti njim in so prestrašeni zbežali: niso znali premagati prve stopnje kinematografskega branja, stopnje, ki je tudi manj primitivni gledalci ne znajo vedno premagati. Res je: oni ne bežijo pred vlakom, vendar niso njihove reakcije v bistvu prav nič različne od tistih, ki jih imajo primitivci: dejanje na platnu jih prevzame z vso svojo silo. Posledice, bodisi psihološke, bodisi praktične, so preveč znane, da bi se pri njih ustavili.

Branje filmov je torej bolj potrebno kot bi si kdo na prvi pogled mislil. Podoba je za kino to, kar je beseda za govorjeni in pisani jezik. Ne bomo se ustavili pri branju posameznih posnetkov, niti se ne bomo mudili pri takozvani kinematografski sintaksi: tehnični montaži ali povezavi posameznih prizorov. Že tu lahko govorimo o potrebi branja, čeprav je to branje najnižje stopnje. Kljub temu je potrebno; o tem nam priča dejstvo, da tisti ljudje, ki ne gredo skoro nikoli v kino, niso zmožni slediti filmu. Dokaz nam nudi tudi to, da je gledalec nekako zmeden, kadar uporablja avtor nenavadni način posnetkov in montaže. Se večji dokaz pa nam dajejo filmski kritiki, ki imajo mnogokrat zelo nasprotujoče si sodbe. To pomeni, da niso vsi filmi enako razumljivi in da jih ni dovolj samo gledati.

Tako smo pri prvi — najnižji stopnji branja. Ta vrsta branja je vsekakor mnogo lažja od literarnega: če nam filmsko platno prikaže nek predmet, ga neposredno vidimo, ne moremo zgrešiti; da razumemo napisano besedo, jo moramo pa poznati, moramo vedeti, kakšen je njen pomen. Materialnost zgodbe je prva stvar, ki jo film pripoveduje. Toda film ni kos življenja, naslikanega tako, kot se je v resnici odigravalo: prikazati mora dogodke, ki so se v resnici godili morda več ur ali celo let, ki pa trajajo na plat-

nu le kaki dve uri. Zgodi se pa lahko tudi nasprotno: lahko po volji razvleče dejanje, ki je v resnici zelo kratko.

Razen tega pa ima vsak film svoj namen: trgovski, propagandni, kulturni ali umetniški. Strukturalno delo mora seveda upoštevati ta namen — kakršenkoli naj bo — in mora torej vplivati na gledalca tako, da ga popolnoma prevzame. Le tako je ta namen dosežen. Vse to delo se izvrši po točni tehniki in — zlasti za velike kolose — zelo izpopoljnjeni. Gledalec nič ne ve o vsem tem delu. Sede na svoje mesto in sprejme vse to brez pomisleka. Filmska zgodba je sad izbora in izdelovanja. Ako gledalec filma ne bere, temveč ga samo gleda, se mu bo film vtisnil le s tistimi prizori, ki so za njegovo razpoloženje bolj dojemljivi. Prezrl bo druge prizore, zato se bodo tem bolj vtisnili v njegovo notranjost tisti, ki izvajajo nanj večjo sugestijo. Z drugimi besedami lahko označimo ta pojav tako-le: gledalec ne bo videl filma, ki ga je izdelal njegov avtor, temveč bo videl svojega, ki je izdelan na podlagi nekaterih prizorov, katere mu je avtor nudil. Ne bomo tu debatirali, ali je to dobro ali slabo, koristno ali škodljivo, prijetno ali neprijetno; rekli bomo samo, da to ne pomeni razumeti filma. Na ta način nam je tudi zaprta vsaka pot, da lahko ocenimo film s kateregakoli stališča. Pred močno sugestijo, ki jo ima na nas, ne znamo več biti objektivni in zato si ne moremo ustvariti sodbe. Samo branje nam namreč dovoljuje, da lahko dojamemo idejo, ki jo film izraža. Brati pomeni tolmačiti, to se pravi razumeti pomen prizorov, povezanih v eno samo celoto z montažo. To branje postane neobhodno potrebno za filme, ki imajo neko osrednjo idejo. Filmske podobe so torej stična točka, po kateri se dva razuma vzajemno seznanjata. Ta točka, v kateri se avtor in gledalec srečata, je kaj tipična. Avtor je imel neko idejo, ki jo je izrazil na način, ki je najmanj razumski, najmanj abstrakten: s podobami. Ko je film izdelan, je ta prenos narejen. Gledalec mora napraviti prav obratno delo od avtorja: preko podobe mora priti do ideje, ki jo je hotel avtor izraziti.

Ali je torej dovolj film samo gledati? Da, če razumemo pod gledanjem razumsko dojetje ne samo čutno. Toda, mar ni branje prav to, da znake razumsko vidimo? Torej je potrebno brati film.

Marsikdo bo rekel, da je vsa ta debata o filmu popolnoma nepotrebna in nekoristna: v kino gremo le za zabavo, zato da se človek odpočije po trudapolnem delu. Če je tako, ni treba sploh govoriti o kinu in se ustavljati pri tem problemu. Toda v takem primeru ne bomo mogli trditi, da ima takšno pojmovanje o kinu kakšno vrednost na polju umetnosti in še manj kulture.

Folklorni nastop (Na Repentabru 1953)

ODGOVOR

FAUSTINA

Dežuje. Sedim v vlaku. Kapljice polze po steklu. Vlak drvi skozi temo. Noč se je razgrnila v nedogledno prozornost. Vedno bolj se oddaljujem od svojega mesta — od najinega mesta. Tebe, ki te iščem sredi noči, ni!

Pred dnevi sva se srečala slučajno. Nekdaj je Tvoja beseda žuborela kot pesem. A sredi opojnega vonja — si ustavil korak. V Tvojih očeh sem zapazila bojazen, krik, bolešt. Bil si blede, podoben bolniku, ki že dolge mesece ni videl sonca. Molčal si. Ne, oba sva molčala. Iskala sva poguma, besedo, ki bi naju zopet dvignila v plamen življenja. A oba sva grebla v prazno.

Zakaj sva se tako spremenila, Zakaj ne morem zaigrati pred ljudmi tako, kot bi morala. Zakaj se izdajam?

Že dolgo sem sredi tuje množice sama. Od daleč prihaja nenavaden šum. Gozdovi dremljejo oviti v meglé. Moja beseda pa je postala revna, da bi Ti lahko rekla vse, kar v srcu jočem in pojem. Okamenela je. Ne vem kdaj je utihnila. Kdo je temu kriv? Igra? Igra, ki sva jo igrala, ne da se zavedala, da je nama prepovedana. Potem Te je zamikalo bogastvo in neznana sila, močnejša od naju, mnogo močnejša; zagrabila Te je kar čez noč, ne da bi ona kaj slutila. Igra se je končala.

Ne Ti ne jaz, nihče ni bil kriv, a vendar naju ljudje obsojajo, obsojajo po krivem, ker ne morejo razumeti resnice; če jo razumejo, jo zatajé. Omamilo Te je vse, kar je bilo njenega, čeprav nisi slutil posledic vsega tega. Bil si kot otrok, ki si zaželi igrače, in ko ve, da jo je razbil. Je prepričan da bo mama kupila novo.

Zakaj si brez nasmeha? Koliko zakaj, a zanje ne veva vzroka. Zavem se. Da stojiva morda zdaj poslednjič skupaj, potlej greva narazen. Pozabiti morava drugega, če ne — bova oba grešila. Vse se bo potopilo v nemirnem življenju. Kako rada bi lagala sama sebi. Toda tista tolažba bi bila zlagana.

Tako pa naju kliče življenje. Vsak, kdor razume njegov klic, mora živeti naprej, kajti človek je le kaplja v morju človeštva. Pojoča tišina šumečih borov nama je zbegala srca. Nič ne de.

Se veš, kaj je sreča? Rekel si, da je sreča kot metulj. Ko prileti, nas čara za kratek trenutek, da spet odleti.

Tako pridi tudi Ti k meni, kot metulj. Povej mi samo dvoje besed. Razumela bom Tvoj blede obraz, Tvoj molk, Tvoj pogled.

Ce mi ne moreš povedati, zašepči mi! Razumela bom.

Tedaj me ne bo zbolelo.

Ali si srečen? Odgovori mi, mi boš odgovoril? Vsak dan čakam pismonošo in z njim Tvoj odgovor. Nič drugega.

Ce si srečen Ti, potem bom tudi jaz.

Prizor iz Pregljeve drame »Salve virgo Catarina!«
(Na Repentabru 1960)

Ko smo na letovišču

Upoštevajmo, da se v hotelu ali pensionu ne smemo vesti kakor doma.

Ce je na vratih listek, da je likalnik ali električni kuhalnik prepovedano rabiti, to upoštevaj.

Ce listka na vratih ni, seveda ne smeš tega zlorabljati.

Ne hodi po hodnikih v pižami in nepočesan, temveč v domači halji.

Pusti zvečer čevlje pred vrati, da jih očistijo.

Umazano perilo ali stvari, ki hočeš, da ti jih zlikajo, izroči sobarici.

Vse, kar pripada hotelu, moraš uporabljati z največjo obzirnostjo.

Ko greš ven, naj bodo stvari na umivalniku v redu.

Ce hočeš, da te zjutraj zbude, prosi za to vratarja.

Ko greš ven, izroči ključé vratarju, da ga obesi.

Ne vabi obiskov v svojo sobo. V ta namen imajo hoteli »hall«. Ce imaš s seboj radio, naj igra tiho, posebno po kosilu, ko gostje počivajo.

Ne briši čevljev z brisačo ali odejo. Ne puščaj po sobi kosov svojega perila ali cigaret-nih ogorkov.

V obednico prihajaj točno in z urejeno zunanostjo. Ko vstopiš, se nalahno prikloni sosedom pri mizi. Ce se tvoj malček začne vesti trmasto in cepeta ter razbija z žličko po krožniku, ga ne klofutaj pred drugimi, temveč ga mirno odvedi iz obednice.

Po kosilu se spet prikloni in odidi — najprej gospa, nato gospod in otroci.

Pri večerji se morda vsi gosti zadrže na vrtu in poklepetajo. Začno se poznanstva, ki trajajo mesec ali tudi dalj. Vsekakor naj posebno dekleta gledajo na novosklenjena prijateljstva nezaupno in naj bodo previdna.

Ce nisi v hotelu, ampak kot gost pri prijateljih ob morju ali v gorah, upoštevaj vsa ta pravila in še naslednja: preden se pojaviš, obvesti gostitelja o svojem prihodu in označi vsaj približen čas, ki ga nameravaš preživeti pri njih.

Glej, da bo tvoja prisotnost čim manj ovirala hišni red.

Umazano perilo in stvari, ki hočeš, da ti jih zlikajo, daj sobarici. Ob odhodu ji za vse usluge daj primerno napitnino.

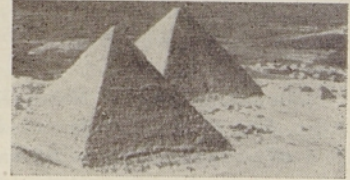
Pazi, da nisi vsiljiv z neprestano navzočnostjo, kakor tudi, da ne sprejemaš preveč vabil od zunaj, kot bi zamenjal gostiteljevo hišo za hotel.

Ce so pri hiši otroci, jih obdaruj s slaščicami ali sladoledom. Ko odideš, pošlji gospodinji lep šopek rož.

EKHNATON

JOŽE PIRJEVEC

Zgodovinska povest iz starega Egipta (5. nadalj.)

Poletje je bilo že mimo in jesen je po vročih dneh prinesla v deželo prijeten hlad. Cvetje, ki je bilo uvelo pod žgocimi sončnimi žarki, je spet vzcvetelo v razkošju pisanih barv, v številnih vrtovih, ki so se razprostirali med palačami novega mesta. Bilo je kakor da se vrača druga pomlad, ki se pa ni oglašala samo v naravi ampak tudi v srcih ljudi, ki so hrepenela po ljubezni. Sicer bi pa bilo težko najti zato primernejši kraj kakor je bilo mesto Akhet-Aton.

Šest let so potrebovali faraonovi gradbeniki, da so ga dogradili tako kakor si ga je Ekhnaton želel. Nič ni bilo mračnih poslopij in zaprtih prostorov, vse je bilo na stežaj odprto, da je blagodejno sonce lahko obiskalo vsak dom in prineslo vanj nekaj svojega blagoslova.

Najlepša stavba v mestu je bil Atonov tempelj, ki se po svoji velikosti nikakor ni mogel primerjati s Karnoškim svetiščem v Tebah, zato pa ga je daleč prekašal po čudoviti lepoti umetnin, ki so jih trije najljubši faraonovi umetniki Bek, Auta in Nutmose po njegovem naročilu vklesali v kamen tempeljskih sten, ki so jih tudi s freskami okrasili. A s kipov, reliefov in slik je popolnoma izginila prejšnja otrplost, negibnost in odmaknjenost od vsakdanjega življenja. Faraon jim je izrecno ukazal, naj ga upodobе takega, kakršen je, brez kraljevskega dostojanstva.

Tako so lahko verniki, ki so napolnjevali tempelj ob vseh urah od sončnega vzhoda do njegovega zahoda, videli svojega vladarja v pristrčni domačnosti, ko se igra v Nefretitijini družbi s svojimi malimi hčerkami, ki nikakor ne skrivajo svoje porednosti pred prodirljivim umetnikovim očesom, ampak si dovolijo celo igrati se z mamino krono.

Pa vendar ni bil Ekhnaton med ljudstvom tako priljubljen kakor bi pričakovali in mnogi od tistih, ki so mu ob vsaki priliki na glas želeli, naj srečno živi v svoji prestolnici, dokler ne postane labod črn in vrana bela, dokler ne vstanejo in se premaknejo hribi in ne steče voda v breg, ter obiskovali Atonovo svetišče z vsemi znaki globoke pobožnosti, so spletkarili proti njemu.

Resnično zvesti so mu bili le tisti, ki jih je povzdignil iz revščine in visoki stan zaradi njihove pripadnosti novi veri. Ni bilo težko srečati na dvoru med plemiči, katerih rodbine so segale v dobo srednje ali celo stare države, druge, ki so se javno bahali, da je šele kralj naredil iz njih resnične ljudi; nikdar bi si ne upali pridružiti svetovalcem in kraljevim prijateljem, kljub temu pa so postali njegovi zaupniki, ker je bila prej njihova revščina velika. Spominjali so se položaja svoje matere in očeta, ki nista ničesar imela ter sta pripadala najnižjemu sloju ljudstva in prošila za kruh. Iz njih pa je kralj naredil svoje dvorjane.

Kljub nasprotovanju in zavistim, spletkam in zarotam, ki so okuževale njegov dvor, je bil Ekhnaton srečen, kakor da se ne zaveda tega, kar se okrog njega godi. Bil je prepričan, da je dosegel svoj cilj, saj mu je uspelo po letih trdega boja uničiti pogubno moč Amonovega duhovništva, pre-

urediti državo na novih temeljih spoštovanja do dostojanstva vsakega človeka, pa naj pripada kateremu koli sloju in narodnosti. Uvedel je usmiljenje in ljubezen do vsakega bitja, tudi do tovrne živali v kamnolomih, ki jo je ukazal poslati na zelene pašnike, da si odpočije od trdega dela.

Predvsem pa je bil zadovoljen nad novim mestom, ki so ga njegovi zidarji pred kratkim dozidali. Rad se je povzpел na stolp svoje palače in z visočine opazoval obširne stavbe, obdane s stebri, njih dvorišča in bohotne vrtove, ravne in široke ulice, ob katerih so rasle palme in papiri ter se spominjal, kakšen je bil isti kraj pred sedmimi leti, ko je prvič pristal s svojim dvorom v zalivu, ki ga je tvorila tu reka. Prvi trenutek, ko je zagledal neobdelano puščino, v kateri so se le tu pa tam dvigali prvi zidovi, ki so jih utegnili delavci v naglici zgraditi, da nudijo vladarju in njegovim ljudem začasno zavetje, ga je prevzela malodušnost in podvomil je, da mu bo sploh kdaj uspelo zgraditi tu svoj dom. In vendar je mesto leto za letom z Atonovo pomočjo raslo in postajalo lepše ter je popolnoma prevzelo njegovo srce. Nikdar se ni naveličal osebno preučevati s svojimi arhitekti in inženirji nove in najrazličnejše načrte, kajti hotel mu je dati nov pečat, kakršnega ljudje še niso poznali.

Želel je, da bi bilo mesto vredno Atona, kateremu je bilo posvečeno in ljudi, katerim je bilo namenjeno, hrepenel je po luči, ki naj ne posije samo v srca ljudi, ampak tudi v njihove domove. Zdaj je dosegel cilj; mesto je ležalo pod njim v vsej svoji sijajni lepoti in dve enaki sta že vstajali na skrajnih mejah kraljestva v Nubiji in v Siriji, kajti želel je, da bi bila tudi podložna ljudstva deležna Atonovega blagoslova. Zadovoljen je zavzdihnil in se ozrl na Nefretiti, ki je stala poleg njega in se smehljala njegovemu otroškemu navdušenju.

Šestkratno materinstvo nikakor ni uničilo njene mladostne lepote, ampak ji le dodalo nov, sijajnejši blesk. Njena postava, zavita v mehko sirijsko tkanino je bila vitka kakor nikoli in njen labodji vrat, okrog katerega so bili oviti nizi mlečnobelih biserov, se je dvigal med rameni z nespremenjeno ljubkostjo.

»Brez tebe bi tega ne mogel doseči,« ji je dejal in jo prijel za roko, ki je slonela na kamenem podzidku. Ona ni odgovorila, le smehljala se je naprej z zaprtimi in komaj raztegnjenimi ustnicami, s tistim smehljajem, ki je vedno imel v sebi drobec žalosti in otožnosti, a ki ga je on prav zaradi tega tako ljubil.

»Se še spominjaš mákovega polja?« jo je vprašal, čeprav je dobro vedel, da se spominja prav tako dobro kot on.

»Kako naj bi ga pozabila,« mu je odvrnila s svojim jasnim glasom, ki ga je vedno spominjal na poletni dan, ko je pšenica zlata in trudna od teže dozorelih zrn, in ga pogledala s svojimi velikimi očmi, ki so bile sedaj sive, sedaj pa zelene, pa spet temne in skrivnostne, prav take kot je reka, ki poji njegovo deželo.

»Daleč je tisti čas,« je nadaljeval in se zamislil v preteklost, ko je imel trinajst let in je bila Nefretiti še mlajša od njega.

Bil je isti letni čas kakor sedaj in mak je cvetel kot ena sama rdeča preproga na tebanskih poljih. Z užitkom se je sprehajal med cvetjem in pri vsakem koraku se mu je zdelo, da brodi preko širnih voda, ki jim nikjer ni konca. Makovi cvetovi so bili še mokri od jutranje rose in so mu oškropili noge in obleko, a on se za to ni zmenil. Hitel je naprej kakor da se ne more ustaviti, ampak da mora slediti neznanemu cilju.

Ko je zagledal v daljavi njeno malo postavo, ki se je sklanjala nad cvetovi, se je sunkoma ustavil, ne da bi v svoji zbežnosti vedel ali naj gre dalje, ali pa zbeži nazaj v palačo. Navadno sicer ni bil plašen, tedaj pa nenadoma ni vedel, kaj naj stori. Dekletce ga še ni opazilo in zato je lahko nemoteno premišljal. Nekaj ga je vlekle k njej z nedopovedljivo silo, z druge strani pa ga je do sedaj še neznan zadrega podila nazaj.

Najbrž bi še dolgo razsojal o tem ali onem, ko bi se Nefretiti nenadoma ne obrnila in ga zagledala ter morda uganila njegovo zadrego. Z veselim vzklikom ga je poklicala k sebi in mu prešerno pomahala z roko. Zbral je ves svoj pogum in stekel hitrih nog preko cvetočega polja, nekaj korakov pred njo pa je ves zasopel in molčeč obstal. Mala se mu je nasmehnila v pozdrav, on pa je povetil oči kakor da ne more prenesti njenega pogleda.

»So tebi tudi všeč makovi cvetovi,« ga je vprašala, da bi razbila molk, ki je vladal med njima. Prikimal je, ne da bi ji pogledal v oči in pri tem mrzlično premišljal, kaj naj ji reče, da ji bo všeč, a prav v tistem trenutku mu ni hotelo priti nič lepega in zanimivega na misel in tako je sklenil, da je najbolje molčati. Nefretiti pa se nikakor ni vdala, govorila je naprej in naprej, dokler si ni pridobila njegovega zaupanja in je premagala njegovo molčečnost.

Od takrat sta se še mnogokrat srečala v skrivnih kotičkih, ki so bili samo njima znani in razpravljala o tem in onem, ne da bi se zavedala, da med njima raste ljubezen. Minila je že cela vrsta let od takrat a v njunih srcih je bilo še vedno isto čustvo, polno lepih spominov in skupnih skrivnosti. Kadar sta se igrala s svojimi šestimi hčerkami, sta se spominjala svoje mladosti, ko sta bila ločena od staršev in predana oskrbi dvorjanov. Vesela sta bila, da sta ovrгла stare navade in uvedla na dvor življenje navadne družine.

Njuno srečo ni skalilo niti dejstvo, da se jima ni rodil sin, ki bi lahko zasedel prestol po očetovi smrti. Na to najraje nista mislila in čeprav bi si faraon lahko vzel še nešteto žensk, ki bi lahko postale matere prestolonaslednika, ni sam nikdar računal na to možnost in niti drugim dovolil, da bi mu predlagali kaj takega. Tolažil se je s prepričanjem, da mu bo sledil na prestolu mladi polbrat Semekhara, ki je bil že leto poročen z najstarejšo od njegovih hčera. Sam ni bil še star in zato je gledal z zaupanjem v bodočnost, prepričan, da bo mogel vzgojiti mladega princa tako, da bo nadaljeval začeto delo, ko ga Aton v svoji mogočni dobroti pokliče k sebi.

»Na kaj misliš,« ga je Nefretiti nenadoma vprašala, ko je opazila kako izginja smehlaj z njegovega lica in ugaša v očeh žarek razposajene sreče.

»Čudno kako se v dneih, ko se zdi življenje najlepše in najbolj vredno truda in trpljenja, ki ga more človek pretrpeti, prikrade misel na smrt, kakor da jo pošlje Stvarnik sam v opozorilo in varstvo proti napuhu, ki tako rad vzklije v srcih ljudi,« ji je odvrnil ter se zazrl v njene globoke oči, kakor da more le tam najti varen pristan pred zbežnostjo, ki vsakogar prevzame ko premišlja o poslednjih rečeh.

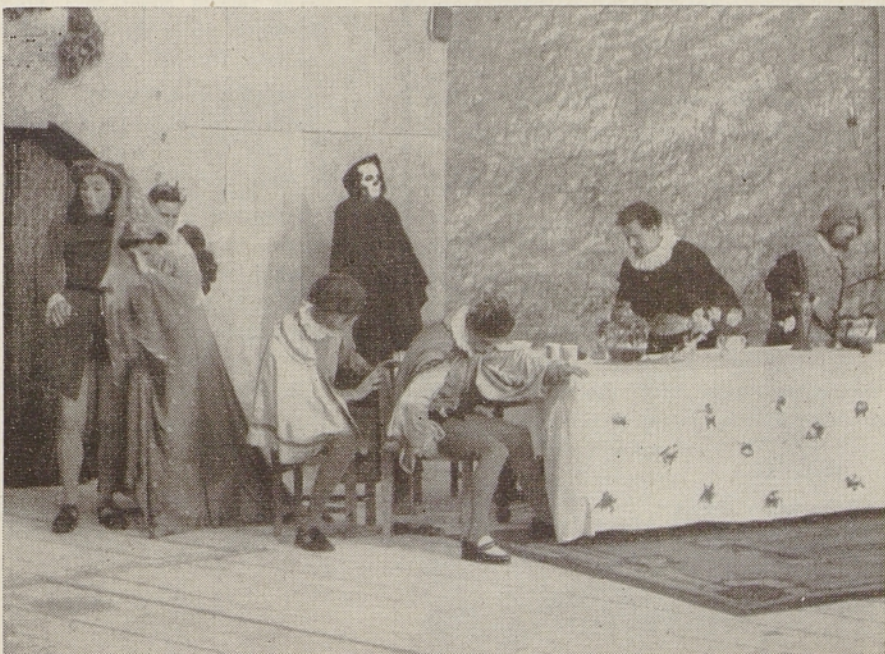
Ona ga je prijela za roko ter vzela njegovo dlan v svoje dlani kot, da ga želj pridržati za večno priklenjenega nase in prenesti preko dotika nekaj močne življenjske sile, ki je plula v njenem telesu tudi nanj. Ekhnaton jo je razumel in ji bil hvaležen za ljubezen, ki je izžarevala iz te majhne, a zanj tako pomembne kretnje.

Med njima ni bilo nikdar treba veliko besed. Vse to, kar je bilo za oba resnično važnega, sta si lahko povedala s pogledom in z bežnim stiskom roke, ki je zalegla za tisoč besed. Uživala sta, če jima je bilo mogoče oddaljiti se z razkošnega dvora in hrupne družbe in oditi sama preko vrtov in travnikov, ki so obdajali palačo. Takrat jima je bilo, kakor da se vračata v trenutke svojega prvega srečanja med rdečimi makovimi cvetovi, ki so plapolali v vetru kot mogočen požar, ki je preplaval planjavo do obzorja ter se dotaknil njunih nog s svojimi živimi prameni.

Tako sta bila zamaknjena v pogovor čustev, da nista slišala hitrih stopinj in sta opazila služabnika šele, ko se je pred njima priklonil. Obema je bilo takoj jasno, da se je moralo zgoditi nekaj nenavadnega, ker bi se ju sicer ne drznili motiti.

»Kaj se je zgodilo Saptij,« je vprašal Ekhnaton upehane mladeniča.

Naš prvi »Slehornik« uprizorjen na Repentabru leta 1948

nas je obširna in bogato okrašena cerkev. V jutranjih urah je bila cerkev še precej prazna, pozneje pa so prihajale vedno nove skupine romarjev. Romarsko sveto mašo je opravil g. Jože Jurak iz Argentine, ki se mudi na obisku v Evropi.

V baziliki je nato skupina novomašnikov pri Marijinem oltarju darovala prvo daritev. Ganljivo je bilo videti, kako je škof sam poljubljal blagoslovljene roke mladih novomašnikov. Skoro povsod v Italiji imajo namreč navado, da novomašnikom poljubljajo dlani. Za novomašniki so se približali oltarju mladi pari, ki so pred Marijo sklenili svoj zakon. Ponedeljek je sploh tisti dan, ki je določen za poroke v baziliki.

Po zajtrku so šli skoro vsi romarji gledat izkopanine starih Pompejev. Nek poseben občutek ima človek, ko stopi v to mrtvo mesto, ki je bilo nekdanj polno življenja, trgovine, športnih in igralskih prireditev. Zdi se, kot da smo stopili za dva tisoč let nazaj. V veliki meri je vse ohranjeno kot tedaj, le prebivalcev ni več. Bližnji ognjenik Vezuv je 24. avgusta leta 79 po Kristusu začel bruhati s tako silo, da se je moglo rešiti le malo ljudi. Silni oblaki pepela so prekrili mesta Pompeje, Ercolanum in Stabie s pet metrov visoko odejo, pod katero je zamrlo vse. Doslej so odkopali približno 3 petine Pompejev. Z odkopavanjem še vedno nadaljujejo.

Torek je bil dan izletov. Majhna skupina se je odločila za ogled Vezuva, nekako polovica se je odpeljala na krožno pot do Salerno in potem nazaj ob morju čez Amalfi in Sorrento. Ostali pa so odšli na Capri.

V prvem mraku smo se vrnili v Neapelj, nekoliko utrujeni, a prepolni lepih vtisov.

V sredo smo vstali precej zgodaj, ker je že ob šestih odpeljal vlak proti Rimu. Čakal nas je zadnji cilj našega romanja, avdijenca pri svetem očetu. Na postaji Ostiense v Rimu smo takoj vstopili v udobne avtobuse, ki so nas takoj odpeljali k cerkvi sv. Petra. Pater Prešeren, ki nas je tudi sprejel ob prihodu na postajo, nam je poskrbel lepo mesto v cerkvi sv. Petra. V cerkvi je bilo že zbranih precej ljudi in vedno nove skupine so prihajale. Med tem ko smo čakali na prihod svetega očeta, smo zapeli vrsto Marijinih pesmi. Za nami so se oglasili še drugi.

Točno ob napovedanem času so prinesli sv. očeta. Takoj nas je prevzel njegov nasmejani očetovski obraz. Odzdravljal je na vse strani in blagoslovljal. Pred oltarjem svetega Petra je bil pripravljen sedež. Avdijenca je potekala v prijetnem razpoloženju.

Najprej je nek monsignor naštel prisotne skupine, med njimi tudi našo. Največ skupin je bilo iz Italije, potem iz Francije, Belgije, Nemčije, Avstrije, Španije, Irske in Združenih držav. Nato je spregovoril sveti oče. Govoril je prosto, iz srca.

Sonce ničesar ne vidi

(Nadaljevanje z 86 strani)

»Marija,« je zakričal.

Nič več se ni oglasila. Planil je na cesto. Tekel je čez križišče med množico avtomobilov. Sončna svetloba mu je lizala obraz. Krčevito je stiskal roke in razburjeno sopesel. Hiše so se vrtele mimo njega. Ob širokih vežah so se ustavljali ljudje in se začudeno ozirali. Prodajalka balončkov se je preplašeno umaknila k zidu in on je švignil mimo. Slišal je, kako vpijejo za njim. Tekel je, ne da bi se ustavil. Tramvaj je izza ovinka privozil z velikim hruščem. Na postaji so se vsulj ljudje skozi temna razprta vrata kot iz žrela krutega božanstva. Vendar se ni oziral. Pritekel je v majhen, gozdničast park, ki se je plazil proti drugemu delu mesta. Bežal je mimo rdeče prepleskanih klopi. Nek deček je spuščal zmaja z rumenim papirnatim repom. Bežal je in glasno sopesel. Ob poti se je vila živa meja kot ogromen, zelen vrtiljak. Nikjer ni bilo nikogar. Poganjal se je čez prazen gol prostor. Iznenada so zopet zrasle hiše. Tudi ljudje so prišli na ulice, da je završalo kot v mravljišču. Že od daleč je zagledal rjava vrata hiše, v kateri je stanovala. Prečkal je kostanjev drevored in skočil na pločnik tik pred hišnimi vrati. V veži si je pod črno tablo, na kateri so bili nabiti oglasi in hišni red otresele zaprašene čevlje in si z rokavom obrisal potno čelo. Prihuljeno se je odplazil po stopnicah do njenega stanovanja. Vrata so bila zaklenjena. Ustavil se je in se zastrmel v medeninasto kljuko kot v bleščečo smrt. Pogledal je na uro. Pol petih, ga je prešinilo. No, sedaj je že doma. V mrzlici je potrkal na vrata in prisluhnil. Nič se ni premaknilo. Zazdelo se mu je, da stoji na robu sveta. Menil je, da je zrasel kot plevel na žlahtni poti in da ga bo treba nemudoma pohoditi. Težki čevlji so udarjali po cementnih ploščicah, da je neprijetno donelo. Začutil je nevarnost. Na ovinku stopnišča se je prikazala debela glava z visokim črnim klobukom. Nabrekle oči so se kot avtomobilske luči uperile proti njemu, potem pa so se zasukale na stopnišču in se spustile v temo. Spet je potrkal. Sedaj je zaslišal rahel, komaj zaznaven šum. Morala so se odpreti notranja vrata. Nato je bilo tiho. V somraku ga je obšel dvom, kot da je zašel pred napačen svet, ki se mu ne bo nikoli odprl. Vendar se je zavedel, da stoji pred njenim stanovanjem, ki je nežno in prijetno. Naslonil se je na zid in divje zaropotal.

»Ja, ja,« je osorno rekel njen glas. »Kopala sem se. Ne morem torej priti takoj.«

Počasi je odprla vrata in ga spustila v kuhinjo.

»Kaj je s teboj?« je rekel rezko.

»Ne zanimaš me več, dragi Vid,« je prisiljeno zadrževala.

»Marija!« Jeza se ga je vsega polastila. Približal se ji je in jo zgrabil za nežne, svetle lase.

»Lažeš!« je rekel.

»Pusti me,« je zavpila.

»Lažeš,« je siknil še enkrat.

»Vid, zaboga, spusti me! Saj te imam rada.«

Sramovaj se je samega sebe. Rada se imata in vendar jo drži kot kragulj za lase. Ona pa trepeta in stoka pred njim. Sramota!

»Oprosti,« je zašepetal.

Sedla je na klop, ki je stala ob mizi v majhni kvadratasti kuhinji. Videl je, kako sope v razburjenosti. Tudi njemu je bilo neprijetno. Strah je razpel mrke perutnice in zapel čudne pesmi.

»Neumnost je, kar delava,« jo je skušal pomiriti.

»Res,« je rekla in ga preplašeno pogledala.

»Zakaj nisi prišla?« je spregovoril.

»Bolje je tako,« se je nasmehnila. »Oni človek bi naju samo pogubil.«

»Smešno,« je rekel. »Taka služba... in vendar nič.«

»Bolje je, Vid. Denar ni vse.«

»Ti nič ne veš,« se je skremžil.

Napeto ga je pogledala. To ni bil navaden pogled, kakršnega si običajno vržemo ljudje. V njem sta se mešali nežnost in obup. Skrivnostna se mu je zazdela z velikimi očmi, ki so se zableščale kot temni sonci. Vendar je dobro občutil boleznost in pohabljenost, ki sta jo obkrožali.

»Danes popoldne,« je spregovoril, »sem bil v bližini pristanišča. Naenkrat sem zagledal staro, kako išče hčerko, ki jo je povozilo.«

»Misliš, da take starke v resnici živijo?« ga je vprašala in se zdrnila.

»Ne vem,« je rekel. »Ko se mi je zazdelo, da je resnična, je izginila.«

»Razburjen si,« je rekla.

»Ja, ja,« je rekel. »Pa saj ni nič.«

»Si opazil tudi na meni kaj takega?« ga je vprašala čez čas in ga prebodla s temnimi žarečimi očmi.

»Ne vem,« je odvrnil. »Vendar se mi zdi.«

»Nora sva,« je zatrepetala. »Lahko bi bila bolj pametna.«

»Prav imaš,« se je mirno oglasil.

»Veš, mami sem pisala, naj pride proti koncu meseca,« se je nasmejala.

»Res,« se je razveselil. »Toda,« je rekel in se zdrnil, »tistih prizorov in strahov, kot prej, mi ne boš več delala.«

»Ne, ne,« je zaihtela. »Nekaj krutega in groznega imam v sebi, Vid.«

»Tudi jaz sem tak.« Prijel jo je za roko in nežno poljubil.

»Pojdiva v park,« se je oglasila. »Danes je tako lepo.«

Vzela je ključke, ki so ležali na mizni polici, in si ogrnila haljo.

»Najina poroka ni več daleč,« je rekla veselo, ko sta se spuščala po vijugastih stopnicah.

Park je bil prazen kot prej. Sonce se je že skrivalo za obzorjem. Zato je bilo nebo krvavo in svareče. Velike sence so se plazile čez gosto travo. Drevesa so se rdečila v večeru kot velikanski čopiči, ki so jih pomočili v kri...

»Veličastno,« je zastokal, ko se je ozrl v nebo. Marija je obstala brez besed.

Počasi se je stemnilo. Veter je zapihal, da so završale veje. Sunkovito so se borile med seboj, kot da bi bile v veliki vojni. Ptice ni bilo videti. Marijo je mrak polepšal. Tema je spletala tanko sivo meglo in zdelo se je, da so se skrbi izgubile, kot je zašlo prevroče sonce, ki prinaša praž in hrup.

Stopala sta molče in brez misli. Bilo je že pozno, ko jo je pospremil do hiše in zmenila sta se za prihodnji sestanek.

Vid je še postal na cesti. Mesto je bilo tiho. Ni vedel, kaj bi. Niti spomniti se ni mogel, kam bi šel.

Nebo se je pokrivalo z oblaki kot s kosi temne opeke. Vznemiril se je, ko je spoznal, da ga zanaša proti pristanišču. Zakaj v ta svet, se je zdrnil. To je že pokopano. To ne obstaja. Moj svet je vendar drugačen. Plazil se je okoli vogalov. Valovi hladnega zraka so poplesavali po njem. Mraz ga je trdovratno podpihoval k upornosti.

Pristaniški žerjavi so se dvigali neposredno pred njim. Tudi čebulasta cerkev, pred katero je stal popoldne, se je bliskala iz teme. Ladje so se zibale tiho in umirjeno. V daljavi se je oglašalo pijano petje.

Oči je imel široko razprte. V njem se je nabirala izredna napetost. Čutil je, kako ga je zgrabila in kot puščico na močnem loku izstrelila v stransko ulico, pred hišo Temnega človeka.

Ustavil se je in si pritisnil roko na prsi, ki so se sunkovito dvigale v napoju. Mesečine je sevala skozi skodrane oblake. Notranjost se mu je šibila pod težkimi vprašanji. Prazna ulica ga je vznemirjala, Temni človek se ni hotel prikazati.

Le kam se je vtaknil, je pomislil. Kje vendar tiči? Sicer pa, kdo je ta Temni človek? Ali v resnici živi? Je mar božanstvo ali zrak ali nekaj nevidnega, kar lebdi skrivnostno in popolno nad vsem in nas navdaja z grozo in upanjem? Mogoče sedi zdajle na črnih obzorjih in obrača temne plašče oblakov in hladnih vetrov? Mogoče se bo spustil iz najvišjih višav navzdol, da mu zažemo darove?

Kdo si, Temni človek, skrivnostni duh?

Nič ni slišal glasov in korakov, ki so se mu bližali. S čelom je udaril na granitne kocke, ki so se nasajale kot želvine luske po cestnem tlaku. Kot volk je zatulil v nebo, ki je s sivim pokrovom zapiralo svet sonca in svetlobe. Oblaki so kot divje črne ptice padli čez nebesni obok.

Baterije, majhna kruta sonca, so neizprosno posvetile. Sedel je kot junak sredi staršnega položaja v svetlem krogu, obdan s črnim obročem ljudi. Zavedel se je in se jim nasmehnil. Sedaj se je dokončno spoznal.

Skoro ves njegov govor je bil posvečen naši skupini. Omenil je, da smo pred praznikom svetih bratov Cirila in Metoda. Povabil nas je, naj obiščemo baziliko svetega Klemenca, kjer je grob svetega Cirila. Sveta brata sta prišla v Rim na povabilo papeža sv. Nikolaja, ki je zvedel o njunem misijonskem delovanju med slovanskimi narodi. Sprejel ju je papež Adrijan, ki ju je posvetil v škofa. Ciril je umrl v Rimu, sveti Metod pa se je vrnil na obširno polje že začetega dela za Kristusa. Ustanovil je cvetoče cerkve po vseh deželah vzhodne Evrope.

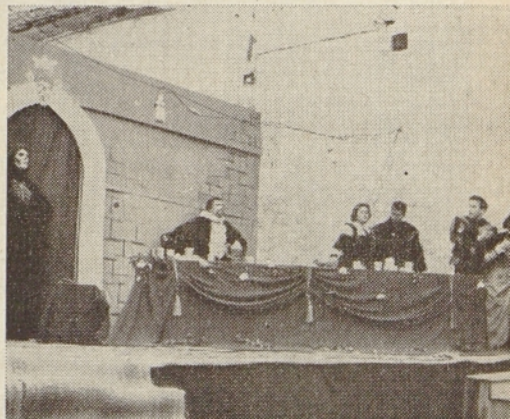
Sveti oče je omenil, da dobro pozna Trst in Gorico, kakor tudi kraje onstran meje, ker jih je mogel v preteklosti osebno obiskati in ve, kako živ spomin je ostal med ljudmi na velika apostola sveta Cirila in Metoda. Povabil nas je, naj ob spominu na velika apostola urtjujemo svojo vero in v stalni zvestobi do postav Gospodovih. Vsebino papeževga govora so potem na kratko ponovili tudi v drugih jezikih. Ko je odhajal Sveti oče, smo imeli vsi občutek, da smo bili na obisku pri očetu vseh narodov.

Popoldne smo se odpeljali na ogled mesta. Med drugim smo obiskali baziliko sv. Janeza v Lateranu. Tam smo imeli srečo, da nas je pozdravil bivši tržaški škof Fogar. Povabil nas je v posebno kapelo, kjer je imel lep nagovor. Vabil nas je k zvestobi do Cerkev, do svetega očeta. Malokje kot v Rimu smo lahko opazili, da vse mine, le Cerkev ostane, zato ostanimo zvesti svojim škofom, papežu in Cerkvi; tako bomo dosegli nesmrtnost. Vidno ganjen je poslušal naše petje; povedal nam je tudi, da vsak večer moli za svoje bivše vernike v Trstu in za svoje rojake v Gorici.

S tem zaključujemo naše poročilo o skupnem romanju. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je le malokatero skupno romanje tako dobro uspelo, kot letošnje. K temu uspehu je pripomogla dobrota svetega očeta in prijazna beseda škofa Fogarja.

Stanko Zorko

Ko Osservatore Romano poroča o romanju, piše o »tržaških in goriških romarjih«. Zal nam je, da ne omeni, da so to Slovenci. Za slovenske katoličane in katoličane drugih narodnosti, ki so v območju komunizma, bi bil namreč mnogo važnejši ta poudarek. Verjetno je sv. oče želel govoriti prav Slovanom, ko je govoril o sv. Cirilu in Metodu.

Javno udejstvovanje slovenskih katoličanov

L. Š.

Pogosto govorimo in tudi pišemo o problematiki našega kulturnega življenja, zelo redko pa o političnem življenju. Kvečjemu pišejo tedniki in dnevniki o politiki, vendar, ko obravnavajo naše politično življenje, se navadno začne in konča pri ostrem obračunavanju s političnimi nasprotniki, pogosto brez resnejših kriterijev.

In vendar je nujno, da razvije tudi naša manjšina zdravo politično življenje. Vem, da te vrstice še zdaleč ne bodo izčrpale vsega problema, a rad bi začel o tem govoriti in morda bodo kasneje spregovorili tudi drugi. Morda bodo taka razmišljanja prinesla kako večjo jasnost med nas.

Predvsem je politično življenje znak zrelosti nekega naroda. Tudi v Kongu in v drugih novo nastajajočih afriških državah usmerja že prvo državno življenje politična usmerjenost državljanov, čeprav še silno primitivna in nedozorela. V demokratični Italiji, kjer je politično življenje izredno pestro in bogato, mora naša narodna manjšina nujno tudi pristopiti k državnemu življenju in preko političnega predstavnštva manjšina lahko soživi in se udejstvuje v državnem političnem in krajevno političnem življenju.

Zanimivo je, kako se slovensko izobraženstvo boji političnega udejstvovanja. Ne samo udejstvovanja, celo politične opredeljenosti ga je strah. Ta politični strah se zdi nenavaden tudi drugim. Spomnimo se na članek Guida Botterija v reviji »Trieste«, ko se sprašuje, česa je pravzaprav Slovencev strah in zakaj taka bojazen pred politično opredeljenostjo in političnim udejstvovanjem. Saj so brez dvoma tudi slovenski izobraženci tako ali drugače opredeljeni, sicer ne bi bili misleči ljudje. Saj so kmetje in delavci politično zrelejši državljani. Politične pripadnosti jih ni sram priznati.

Verjetno izvira ta strah pred politiko prav zaradi tega, ker je ta praksa pri Slovencih, da popolnoma oblatijo vsakega, ki stopi v politično areno. Zanimivo je, da na deželi komaj dobimo kakega izobraženca, ki na primer kandidira pri občinskih volitvah, in ki bi hotel morda biti celo župan kake občine. In vendar prav ti predstavniki prihajajo v stik

z državnimi organi, pogosto z državnimi predstavniki in ni vse eno, kdo predstavlja narod pred njimi. Menda se edino v devinsko-nabrežinski občini udeležujejo političnega in politično-upravnega življenja tudi posamezni izobraženci, in na Repentabru je pristopil k tej javni skrbi šolski upravitelj, druge pa nikjer.

Danes je politična slika tržaških in goriških Slovencev precej meglena. Mnogo ljudi sodeluje in se izživlja v italijanskih političnih strankah, ki jim odstopajo kako mesto, da more kandidirati na njihovih listah. Nekaj podobnega je na Koroškem. Seveda te stranke na noben način ne vodijo kake slovenske politike. Ob tem dejstvu se razbije tudi vprašanje narodnih svetov. Kako naj namreč pošlje italijanska stranka svoje predstavnike v narodni svet Slovencev? Čeprav pošlje Slovence, ki je v dotični stranki, vendar ta ne more izraziti teženj Slovencev, ampak stranke, ki je italijanska in ki ima svojo smer in je kvečjemu strpna do slovenske manjšine. Slovenske politike pa ne vodi.

Kakšne so perspektive?

Zdi se, da bodo ohranili katoličani svojo slovensko politično stranko in Demokratska zveza. Vse druge skupine, ki količkaj pomenijo v političnem življenju med nami, so se spojile z italijanskimi. Koliko bodo imele besede v tem sklopu, je njihova stvar, vsekakor so tam velika manjšina.

Italijanska demokrščanska stranka slovenskih katoličanov niti ne sili v svojo stranko, čeprav bi bilo to naravno, saj delajo ostale italijanske stranke isto. Mislimo, da bi zato morali slovenski katoličani organizirati močno politično življenje, močno slovensko katoliško politično stranko, ki bo moderna, sodobna, mlada in živa. Tudi mladina mora prestopiti k politični aktivnosti in iskati potov, da bo razvila živahno delavnost na podeželju kot v mestu. Mlada, zdrava in sodobna katoliška stranka bo morala imeti državni okvir in bo brez dvoma v tem zasledovala vzvišene krščanske cilje kot italijanska Katoliška stranka. Vemo, da slovenski komunisti delujejo za državni komunizem in slovenski socialisti za italijanski socializem.

Slovenci že imamo katoliško stranko, morda ji je treba dati le ognja, morda osvežiti program, mu dati sodobnejšo obliko. Vsekakor se nam zdi, da se mora ta prerod izvršiti kmalu, da ne bodo našle prihodnje volitve katoličanov nepripravljenih.

Kot vsako pozitivno javno delo, tako je tudi politično delo vredno pohvale in priznanja, morda celo večjega kot drugo, ker je toliko bolj nevhaležno samo na sebi. Premagati pa moramo strah pred njim, dati mu moramo vrednost in priznanje. Iskati moramo oblik in načinov, ki bodo najboljše. Razmišljajmo o tem. Moj namen je bil le nakazati problem, razvijajo naj ga drugi dalje. Zdi se mi pa nujno, da ga več ne odpravimo in da ne govorimo o njem le z zagrenjenostjo, v neki tajnosti in vzhodnjaški skrivnosti. To delo mora biti pošteno in zato nas ga ne bo sram.

V zdravji demokraciji bomo našli tudi na italijanski strani razumevanje. Ne mislimo pri boleznosti tistih, ki označujejo vsak klub in klubič, kjer se zbirajo Slovenci, že za protitalijanskega. Posebno mladi demokristjani gledajo mnogo bolj demokratično in zdravo.

V državnem okviru bo katoliška stranka tudi v bodoče mogla dostojno in uspešno zastopati našo manjšino in ji nuditi več kot katerakoli narodnostno mešana stranka. Le živa mora biti in aktivna ter stvarna. Skupno s slovensko Demokratsko zvezo bo mogla uspešno razvijati svojo delavnost.

Trg v Šempetru Slovenov

BREZ STRAHU PRED LJUDSKIM ŠTETJEM

Tudi v Reziji, v vnožju Muscev je prijetno v poletnih mesecih

Več slovenskih politikov in javnih delavcev je že zavzelo svoja stališča do nameravanega ljudskega štetja. Mnenja si nasprotujejo in zdi se, da je potrebna ponovna diskusija o tej zadevi.

Objavljamo komentar AOENS, ker je to nov glas o ljudskem štetju in se razlikuje od drugih mnenj.

»Oktobra bo v Italiji ljudsko štetje. V tej zvezi je objavil dnevník »Il Gazzettino« obširno anketo o številu slovenskega prebivalstva na Tržaškem. Po zadnji vojni ni bilo s štetjem ugotovljeno, koliko nas v resnici je. To naj bi ugotovilo sedanje ljudsko štetje. Proti temu pa se je že oglasil titovski tabor s svojimi zavezniki. Urednik »Gospodarstva«, dr. Lojze Berce, je imel v Narodni in študijski knjižnici v Trstu predavanje, v katerem je trdil, da je »takšen popis nepotreben in bi bil v današnjih političnih razmerah naši narodnostni skupini škodljiv.« Splošne mednarodne manjšinske določbe, pa tudi ustava in še posebej Posebni statut, ki velja za Tržaško ozemlje, da že tako priznavajo Slovence narodnostne pravice ne glede na njihovo število. Govornik se je skliceval pri tem na fašizem, ki da je zlomil Slovence gospodarsko hrbtenico, s čemer je menda hotel reči, da bi marsikateri Slovenec iz gospodarskih ozirov oziroma odvisnosti zatajil svojo narodnost.

Z Bercetovim stališčem je takoj potegnil ves titovski tisk v Trstu in v Sloveniji. »Primorski dnevnik« je objavil v nedeljo, 9. julija, celo uvodnik o tem, v katerem trdi, da bi zaradi »razočaranja, ki ga je doživel po vojni . . . , naš človek v primeru popisa po narodnosti ne izpolnil popisne pole kot državlján svest si svojih pravic, temveč bi se morda prej vdal tistemu pritisku, ki vlada še danes v obmejnih krajih iz časov fašizma.«

Nam pa se nasprotno zdi, da predstavlja tako stališče le poskus nadaljnega konfuzionizma in zameglevanja slovenske stvarnosti. Od padca fašizma je minilo že 18 let in tisti Slovenci, ki si še do danes niso opomogli od strahu pred njim, si tudi nikdar več ne bodo zravnali hrbtenice, če so sploh imeli kdaj ravno. Sklicevati se danes na ustrahovanje s stra-

ni fašizma je smešno. Če se v današnjih razmerah nekateri Slovenci ne priznavajo k svoji narodnosti, ima to druge vzroke in je posledica ali naravne asimilacije s strani večine, ali občutkov manjvrednosti in razočaranj nad povojno slovensko in jugoslovansko stvarnostjo. Vsekakor je že čas, da se Slovenci nehamo za vse svoje današnje mizerije sklicevati vedno le na fašizem in na »pritisk, ki še danes vlada v obmejnih krajih iz časov fašizma.« Ali bi ne bilo bolje, da pogledamo resnici v oči? Ni nam znan noben primer, da bi bil kak Slovenec izpostavljen pritisku samo zato, ker je Slovenec. S tem nekateri le neiskreno opravičujejo svojo strahopetnost in nezavednost.

V resnici je samo želeli, da bi z ljudskim štetjem, pri katerem se bo lahko vsak Slovenec ne glede na dlakocepljenje o načinih, svobodno izjavil za svojo narodnost, končno zvedeli, koliko nas je. V vsakem primeru bo rezultat ljudskega štetja za nas ugodnejši, kakor pa je sedanje sklepanje. Po volilnih rezultatih in po številu otrok v slovenskih šolah, pa tudi po nakladah tiska in še po drugih znakih bi lahko italijanske oblasti sklepale, da je Slovencev na Tržaškem kvečjemu 25.000. Ljudsko štetje bo verjetno dokazalo, da nas je več, in tak rezultat nam bo samo v prid. Morda bodo vsaj ob tej priložnosti prišli na dan vsi tisti Slovenci, ki oddajajo svoj glas za italijanske levičarske skupine, berejo samo italijanski levičarski tisk in pošiljajo otroke v italijanske šole, pri vsem tem pa veljajo za nekako »večino« Slovencev na Tržaškem. Ljudsko štetje bo ali razbilo ta mit, ali pa dokazalo, da je stvarnost. Oboje bo bolje od današnjega stanja.

Cas je že, da začnemo Slovenci kot narod stvarno in brez vsake sentimentalnosti presojati svoje sile in probleme. Ljudsko štetje v oktobru nam nudi priložnost, da napravimo svoj narodnostni obračun v Italiji, ki je potreben, pa naj bo rezultat še tako boleč. Vsako nasprotovanje taki stvarni presoji se nam zdi zato sumljivo, kot hotenje, da bi ostale slovenske razmere zmedene in zameglene, da bi imeli demagogi lažje delo. Italijanske oblasti, ki bodo imele opravka z ljudskim štetjem, pa pozivamo, naj bodo objektivne in pravične.«

NA OBISKU PO URADIH RAI

Kakor so že šole sredi počitnic, le maturanti še zaskrbljeni poživljajo šolske hodnike in učilnice, tako bo kmalu tudi v radijskem poslopju manj življenja. Tudi tu namreč žele, da je vsaj druga polovica julija, avgust in morda prva polovica septembra mirnejša, zato je mnogo programov za ta čas posnetih na trak in bodo imeli glavno besedo pač tehniki; ob določenem času bodo sprožili trak ali ploščo in spored se bo odvijal brez živih izvajalcev. Uredniki, napovedovalci in napovedovalke, referenti, pisarniške moči in seveda tudi glavno vodstveno osebje, vsi so že v krožnem zopovrstju letnih dopustov: tega ne slišimo mesec dni, glas napovedovalke je izginil za tri tedne, enega ne srečavamo na hodnikih že nekaj tednov...

Glavni ravnatelj, **ing. Candussi** prihaja še vedno v urad, enako skrben, enako točen. Ne moti ga vročina, ne rahlo zmanjšanje intenzivnosti dela.

Na hodniku ujamemo tudi podravatelja, **rag. Giacometti**, ki mu ne ostane nobena stvar v poslopju neznana. Vestno ureja radijske zadeve, a ustavim ga za kratko vprašanje: »Kaj novega, gospod podravatelj z novim poslopjem RAI?«

Nasmeje se: »To ne gre tako hitro. A morda vam bomo mogli prihodnji mesec povedati kaj novega...«

Te dni se poslavlja od postaje in od Trsta, **dr. Giorgio Vidusso**, ki je bil ravnatelj tudi slovenske postaje. V vseh letih, ko je dr. Vidusso zavzemal to mesto, je skrbno, stvarno in zelo naklonjeno skrbel za to, da je naša postaja delovala dobro in da je bil njen program zanimiv in privlačen.

Dr. Giorgio Vidusso
odhaja na novo službeno
mesto v Rim

Slovenskim funkcionarjem, ki dejansko zamišljajo, organizirajo in oskrbujejo program, je namreč bilo treba pomoči in razumevanja ravnatelja, da je bil lahko program realiziran. In na razumevanje in podporo dr. Vidussa smo vedno lahko računali. Tudi Radijski oder je našel pri njem vedno popolno razumevanje. Odhaja na novo službeno mesto v Rim. Želimo mu mnogo zadovoljstva in sreče v večnem mestu.

Na mesto dr. Vidussa je bil imenovan **dr. Aldo Giannini**. Toplo ga pozdravljamo in izražamo željo, da bi tudi on z enako ljubeznijo opravljal svoje delo in da bi pri tem našel tudi mnogo osebnega zadovoljstva in veselja.

Zanima nas poletni spored, zato se oglasimo pri programskem šefu **dr. Borisu Sancinu**, ki nam pojasni:

Predvsem je za sporede poletnega četrtertletja značilna poudarjena lahkotnost. To je opaziti na primer pri dramah in operah, pa tudi pri drugih sporedih. Ker smo v počitniški dobi, smo nekatere stalne rubrike začasno ukinili, uvedli pa smo nove, bolj prikladne za sedanjí letní čas. Ukinjene rubri-

ke so med drugimi: Radijska univerza, Zdravstvena oddaja, Pomenek s poslušalkami, Šola in vzgoja, Širimo obzorja, Pisani balončki in še nekatere druge. Nadalje pripominjamo, da so vsi važnejši večerni sporedi, ki so se doslej pričenjali ob 20.30, preloženi za pol ure in bo njihov pričetek ob 21.00. To velja za dramske oddaje ob sredah, opere v ponedeljkih ter simfonične koncerte ob četrtrkih. Edina izjema so posebno dolge opere. Te se bodo še vedno pričenjale ob dosedanji uri, to je ob 20.30.

Skoraj vse govornjene oddaje bodo zgoščene v razdobju med 19.30 in 21.00. Ves ostali čas je, z izjemami, kot so na primer poročila, izpolnjen z glasbo vseh vrst in za vse okuse.

In še nekaj besed o vsakodnevni pričetki naših oddaj. Vsako dopoldne bo od 11.30 do 11.45 na sporedu šopek slovenskih pesmi; značilnost popoldanskega pričetka ob 17.00 pa bo četrt ure glasbe v izvedbi posameznih tržaških lahkih ansamblov. Ti dve četrturni oddaji bosta nekakšni vizitki naše postaje.«

Vprašamo še urednika govornjenega sporeda, **g. Adota Lajpornika** za spremembe v njegovem sektorju. Opozori nas, da smo za spremembe že zvedeli. »In italijanščina?«

»Se bo nadaljevala do 4. avgusta.«

»Pa slovenščina za Slovence?«

»Ta pa bo prenehala 19. julija.«

»In ves ostali spored?«

»Bo imel lahkotnejši značaj.«

Dr. Zorko Harej urejuje in oskrbuje dramski spored in mladinske oddaje.

»Bo mnogo ponavljanj, gospod doktor?«

»Polovico približno, tako kot je bilo zadnje poletje. Mladinske oddaje pa bodo v glavnem odpadle in bo ostala le oddaja „Na vakance“.«

»In jeseni?«

»Svež program.«

Pri glasbenikih so še bolj redkobesedni. Vidimo pa na prvi pogled, da bo igrala glavno vlogo v celotnem poletnem radijskem sporedu glasba. Za to je potrebno dosti dela in dosti iznajdljivosti. **Oskar Šonc** je ves zaposlen in z njim tudi drugi referenti. Imamo vtis, da je v oddelku za tako obsežen spored premalo ljudi.

Nadstropje više pa drdrajo neprestano stroji in sprejemajo vesti z vseh koncev sveta. Tu je naš časnikarski oddelek. Slovenski oddelek usmerja **dr. Burlini**, naši časnikarji pa skrbno iščejo in izbirajo novice in jih prevajajo. Ta oddelek je vedno aktualen, vsak trenutek lahko ujame novo važno sporočilo in ga pošlje po valovih v svet. Imam vtis, da se tu tudi vsi zavedajo važnosti svojega dela.

Včeraj mi je nekdo rekel, da na drugi strani meje pravijo, ko hočejo potrditi važnost novice: »Je povedal radio Trst, dragi moj!«

In Radijski oder? Vprašali smo predsednika Odra, **Dragota Štoko** in umetniškega vodjo, **prof. Jožeta Peterlina**.

»Gremo na počitnice,« pravita. »Se kakšen teden dela. Sicer pa je vse posneto na trak. Žal nam je, da je na sporedu mnogo že predvajanih dramskih del in v tem oziru poslušalcem ne bomo mogli nuditi kaj novega. Skušali smo svoje delo opraviti, kolikor smo mogli v danih razmerah, dobro. Upamo pa, da bomo lahko v jeseni kaj lepega spet igrali, poslušalcem v zadovoljstvo in sebi v veselje. Želimo vsem drugim poslušalcem naših dramskih oddaj prijeten odidi in lepe počitnice. Na svidenje!«

S.

POČITNIŠKI RADIJSKI PROGRAM

Zaradi pomanjkanja prostora, smo primorani v tej poletni številki seznaniti naše bralce le s skrócenim govorjenim sporedom.

VSAKO NEDELJO lahko poslušate ob 17.00 **Tvornico sanj**, obzornik filmskega sveta (ureja Tomaž Mislaj); ob 18.00 **Turistični razgledi**; ob 21.00 **Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi** (oddajo pripravljajo: M. Jevnikar, M. Maver, L. Rehar, M. Tomazin).

VSAK DELAVNIK poslušajte ob 11.45 **Vrtiljak** — pisani odmevi naših dni.

VSAK PONEDELJEK ob 18.00 **Italijanščina po radiu** (J. Jež). Zadnja oddaja tega ciklusa bo 4. avgusta, nakar bo ob istem času na sporedu lahka glasba. Ob 19.00 **Znanost in tehnika**; ob 22.00 približno **Nove knjige in izdaje**.

VSAK TOREK ob 18.00 **Življenja in usode**; ob 21.00 **Za kulisami druge svetovne vojne** (pripravlja in ureja Saša Martelanc). Zadnja oddaja tega niza bo na sporedu 15. avgusta, nakar bo sledil nov ciklus **Alpske legende**; ob 22.00 **Poezija starodavnih orientalskih ljudstev** (F. Jeza). Tudi tega ciklusa bo konec 1. avgusta in ga bo nadomestoval nov: **Prerez skozi nemški ekspressionizem**.

VSAKO SREDO lahko poslušate ob 18.00 **Slovenščina za Slovence** (zadnjič v oddaji 19. julija, nakar jo bo nadomestila lahka glasba); ob 19.00 **Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih** (D. Renar).

VSAK ČETRTEK približno ob 21.30 **Književnost in umetnost**.

VSAK PETEK do 4. avgusta bo še ob 18.00 **Italijanščina po radiu**. Ob 19.00 **Obletnica tedna**; s 14. julijem bo ob 22.00 na sporedu nov ciklus predavanj, ki jih je pripravil J. Seražin **Garibaldiški pisatelji**.

VSAKO SOBOTO ob 19.00 **Žena in dom**.

SPORED RESNE GLASBE

VSAKO NEDELJO ob 16.00 **Popoldanski koncert**.

V PONEDELJEK ob 20.30 lahko poslušate **opere**, in sicer 10. julija **Prodana nevesta** (Smetana); 17. julija **Giovanni Schicchi** (Puccini); 24. julija **Zlati ptiček** (Zandonai); 31. julija **Italijanka v Alžiru** (Rossini); 7. avgusta **Kavalir z rožo** (R. Strauss); 14. avgusta **Hoffmanove pripovedke** (Offenbach); 21. avgusta **Zaljubljen v tri oranže** (Prokofiev); 28. avgusta **Štirje grobjani** (Wolf-Ferrari); 4. septembra **Adriana Lecouvreur** (Cilea); 11. sept. **Življenje za carja** (Glinka); 18. sept. **Simon Boccanegra** (Verdi); 25. sept. **Walkiria** (Wagner).

V TOREK ob 21.30 so na sporedu **koncerti solistov**, in sicer 11. julija **David Oistrach**, nato **Witold Malkuzinsky**,

Andres Segovie, **Yhud Menuhin**, **Yurij Boukoff**, **Marija Stader**, **Kyor Cziffer**, **Enrico Mainardi**, **Joerg Demus**, **Dieterich Fischer**, **Svjatoslav Richter**.

VSAKO SREDO ob 22.45 lahko poslušate na našem valu **balete in suite**.

VSAK ČETRTEK v mesecu juliju ob 21.00 je na sporedu **koncert Orkestra Tržaške filharmonije**, nato pa koncerti simfonične glasbe raznih orkestrrov.

VSAK PETEK je ob 21.15 na sporedu **koncert operne glasbe** in ob 22.30 **Slovenska klavirska glasba**.

VSAKO SOBOTO ob 18.30 lahko poslušate **skladbe iz del slovenskih in jugoslovanskih avtorjev**.

RADIJSKO GLEDALIŠČE

JULIJ — SREDA OB 21.00

5/7 »Blizu in težko« (Luigi Squarzina, prevod Martin Jevnikar), radijska drama v 8. slikah.

12/7 »Sen kresne noči« (W. Shakespeare, prevod Oton Župančič), igra v 5. dejanjih. (Ponovitev).

19/7 »Marsikaj v mestu Kotaču« (Aleksander Marodić), komedija v 3. dej.

26/7 »Kri na snegu« (Gastone Tanzi, prevod Franc Jeza), drama v 3. dej. (Ponovitev).

JULIJ — SOBOTA OB 21.00

1/7 »Pikova dama« (Aleks. Serg. Puškin, prevod Vl. Borštnik), rad. dram. Joško Lukež, dram. zgodba.

8/7 »Roki« (Ranko Marinkovič, prevod Vinko Beličič), rad. igra. (Ponov.).

15/7 »Zdravilo za bolno dekle« (Paolo Ferrari, prevod Nada Konjedic), ljudska igra v 1. dejanju.

22/7 »Rdeča čelada« (Ugo Ronfani, prevod Vinko Suhadolc), radijska igra. (Ponovitev).

29/7 »Zadnje otroško poletje« (John Reeves, prevod Lojzka Lombar), radijska igra.

JULIJ — NEDELJA OB 11.30

2/7 »Ne bos, ne obut« (Fran Albreht, priredil Zdravko Ocvirk), mladinska zgodba. (Ponovitev).

9/7 »Koren lečen« (Niko Kuret), rad. pravljična.

16/7 »Tri sestre« (Radoslav Rudan, dram. Saša Martelanc), rad. pravljična. (Ponovitev).

23/7 »Abrakadabra« (Dragotin Horkič, prevod L. Lombar), rad. pravljična.

30/7 »Zgodba o kraljevi vinski trti« (Glavko Turk - Saša Rudolf), rad. pravljična. (Ponovitev).

AVGUST — SREDA OB 21.00

2/8 »Komedija o komediji« (Marjan Marinc), komedija v 3. dej.

9/8 »Veseli vladar« (John Howard Paine - Irving Washington, prevod M. Javornik), komedija v 3. dej. (Ponovitev).

16/8 »Kupil sem staro škatlo« (Roderick Wilkins, prevod Franc Orožen), radijska zgodba.

23/8 »Dona Diana« (Avg. Moreto y Cabana, prevod Fran Albreht), veselo-igra v 3. dej. (Ponovitev).

30/8 »Krokodil« (Guido Rocca, prevod Franc Jeza), drama v 3. dej.

AVGUST — SOBOTA OB 21.00

5/8 »Srečanje na pol poti« (Avgust Kotzebue, prevod Edv. Martinuzzi), veselo-igra v 1. dej. (Ponovitev).

12/8 »Kapetan« (Hans Ditlev, prevod Desa Kraševc), rad. drama.

15/8 »Soha sv. Boštjana« (Fr. Bevk), igra v 1. dej.

19/8 »Simbolni krivec« (Aldo Fetonte, prevod Franc Jeza), enodejanka. (Ponovitev).

26/8 »Večerni pomenek« (Saša Martelanc), enodejanka.

AVGUST — NEDELJA OB 11.30

6/8 »Vedež« (Fr. Sal. Finžgar), rad. pravljična.

13/8 »Dimnikar in sreča« (Jože Zupan), rad. pravljična. (Ponovitev).

20/8 »Zgodba o golobu pismošiš« (T. Curk), mladinska zgodba.

27/8 »Ukanjeni graščak« (Simon Kregar), rad. pravljična. (Ponovitev).

SEPTEMBER — SREDA OB 21.00

6/9 »Pesek v oči« (Eugen Labich, prevod Dušan Pertot), komedija v 2. dejanjih. (Ponovitev).

13/9 »Rombino, žalostni klovn« (Mirko Zupančič), igra v 2. delih.

20/9 »Ksantipa« (M. Miserocchi, prevod M. Javornik), igra v 3. dej. (Ponovitev).

27/9 »Španska tragedija« (Thomas Kyd, prevod Lelja Rehar), tragedija v 4. dejanjih.

SEPTEMBER — SOBOTA OB 21.00

2/9 »Vrata morajo biti odprta ali zaprta« (Alfred de Muset, prevod Loj. Lombar), enodejanka. (Ponovitev).

9/9 »Osamljena duša« (Gian Francesco Luzi, prevod Franc Jeza), radijska drama.

16/9 »Naš prav« (Ermano Carsona - G. de Martino, prevod Maks Šah), enodejanka. (Ponovitev).

23/9 »Večer v Sorrentu« (S. Serg. Turgenjev, prevod Fil. Benedetič), enodejanka.

30/9 »Sončni zahod« (Stanko Majcen, dram. Jože Peterlin), dram. zgodba. (Ponovitev).

SEPTEMBER — NEDELJA OB 11.30

3/9 »Mali Peter« (Lelja Rehar), rad. pravljična.

10/9 »Drzni Tinče« (Fr. Novina), mlad. zgodba. (Ponovitev).

17/9 »Vir življenja« (Ks. Meško, dram. tiziral Joško Lukež), pravljična zgodba.

24/9 »Začarani grad« (Lea Pertot), rad. pravljična.

ODSTAVKI

PAZITE!

Življenje postaja vsak dan bolj nevarno. Do tega zaključka nas je privedla novica, ki smo jo brali pred dnevi in ki se glasi: »Deset umobolnih je ušlo iz bolnišnice. Dvanajst so jih ujeli.«

NE SOVRAŽITE SE MED SEBOJ!

Piše nam prijatelj iz Furlanije, da je sovraštva med županom in učiteljem njegove vasi, ki je trajalo 25 let, vendarle konec. Mislite, da sta župan in učitelj pokopala staro sovraštvo? Kaj še! Pokopali so učitelja!

NA POSTAJI

Neki gospod je pridrvel s kovčkom v roki na postajo. V ogromni postajni veži je bilo le malo ljudi in zato je nagovoril najbližjega: »Bom še ujel vlak, ki odpelje ob enajstih?« Oni pa mu je odgovoril: »Kkkkob bbbbi bbbili vvvppraaašali kkkoooga ddddrdggggggggggga bbbbbi gggga bbbbili gogotoooovo uuuujjjeeceli!«

PREGOVOR

Kdor molči, kadar nima prav, je moder. Kdor molči, kadar ima prav, je ... zakonski mož.

RESNIČEN DOGODEK

Neka naša znanca, ki je zelo klepetava in se tega zaveda, je sklenila, da bo za pokoro molčala teden dni. Obljubo drži sedaj že tri dni in pri njih doma je neverjetno tiho. Tudi zaradi tega, ker je mož onemel od veselja!

OGLAS

V Rimu je te dni dnevnik prinesel tale oglas: »Veliko podjetje išče uradnika. Star mora biti nad trideset let, poznati mora dobro nemščino in angleščino, biti mora dober računovodja in vsestransko zmožen in pogumen. Tako pogumen, da se ne bo bal prikazati se domov s 25.000 lir plače.«

OPOZORILO

Skladatelji, pisatelji, gledališki igralci in vsi drugi slavni ljudje na Tržaškem! Dobro pregledajte lističe in papirje, ki vam jih nudijo vaši oboževalci preden na nje pritisnete svoj avtoogram! Smola, ki jo je imel Vittorio De Sica, naj vam bo v opozorilo. V zmešnjavi, ki je nastala pred dnevi, ko so ga obkolili občudovalci in ga prosili za avtoogram, mu je nekdo namesto navadnega papirja ponudil menico in De Sica jo je podpisal.

KAJ DVOJCKA! STIRI!

V nepomembnem francoskem mestecu je mlada mati ba je povila štiri sinčke! Družina se je tako znatno povečala, kljub temu, da je oče umrl od presenečenja!

»BEVI TONI!«

Pravkar se je končalo šolsko leto in mlade mamice so prihitele v šolo, da se gospodičnam učiteljicam zahvalijo ali da jim skočijo v lase. Naša soseda pa je poleg zahvale gospodično učiteljico še prosila, naj steklenice najboljšega vina v računskih nalogah, ki jih daje svojim učencem, ne stanejo več samo 100 lir, ker njen mož ne more ponoči več spati!

BRANIMO TAŠČE!

Branimo tašče in obsojajmo ljudi kot je Janez P., ki je na prijateljevo vprašanje, kako gre z njegovimi čebelami in če je kaj medu, odgovoril: »Medu ni dosti, pa sem vseeno zadovoljen! Čebele so že dvakrat pičile mojo taščo.«

JAREM ZA VRAT

Dva mlada para sta prosila gospoda župnika, naj bi ju poročil naslednjega jutra zelo zgodaj, že pri prvi sv. maši, in sicer zelo skromno samo s pričami. Župnik je obljubil in naslednjega jutra dejal izpred oltarja: »Tisti, ki bi se radi poročili, naj stopijo pred oltar!« In v hipu je proti oltarju drvelo petnajst žensk in dva fanta!

DOGODEK IZ KRONIKE

Bi radi postali nevidni, dragi bralci? Rekli boste, da je to nekaj nemogočega. Morda. Vendar le za las je manjkalo, da ni dvajsetletni Giuseppe Barbieri iz Catanie postal neviden! Ko se je nekega večera vračal z dela, je Giuseppe na cesti srečal dva moža, ki sta ga vprašala, če hoče postati neviden. »Duh barona Altavilla nama je naročil, naj nocoj poiščeva nekoga, kateremu bo on poklonil nevidnost. Izbrala sva tebe, ker si nama simpatičen.« Tako sta mu dejala. In Giuseppe je navdušeno privolil. V mislih je imel že vse prednosti, ki jih nevidnost nudi. Iz neke knjige se je pričel učiti magičnih formul in pregovorov, vse prihranke in plačo pa je izročal svojima dobrotnikoma, ki sta morala s tem denarjem kupovati dišave in jih nositi na grob pokojnega barona Altavilla. In vsako noč je Giuseppe Barbieri poslušal glas barona Altavilla. Pokleknil je pred grob, razprostrl roki in poslušal barona, ki mu je govoril iz groba, torej iz onega sveta. Pravil mu je, da se približuje čas, ko bo postal neviden, vendar naj on med tem časom da čim več denarja njegovima poslanikoma, da mu bosta kupila dišav. Giuseppe je ubogal, izročal denar, se učil magičnih formul, poslušal baronov glas. Vse to nekaj mesecev. Toda po treh mesecih, je Giuseppe, ki je prebrisan fant, spoznal prevaro in vso stvar razložil policiji. Tako sta končala dobrotnika za rešetkami in enaka usoda je doletela možička, ki je vsako noč lezel v grobnico barona Altavilla in od tam sporočal kar sta mu kolega naročala. Ubogi Giuseppe pa kljub vsemu ni postal neviden.

Kaj naj rečemo? Nič. Ah, ne, to: Giuseppe, bi rad letel? Letel prav tako kot ptice, da! Bi? Poslušaj...

ERNEST HEMINGWAY

Ni naša navada, vendar danes zaključujemo z žalostno noto. Morda ni primeren prostor tale, da bi se v njem spomnili velikega pisatelja, morda vas bo prehod iz šaljivega v resno motil, vendar, dovolite, da se ga spomnimo tudi mi, da vam izpovemo svojo žalost. Ne bomo vam naštevali po nepotrebnem njegovih del, niti ne opisovali njegovega bogatega življenja. Dejali bomo samo, da nas je njegova tragična smrt pretresla, da je njegov samomor v nas še povečal strah pred življenjem.

REPENTABOR 1961

V NEDELJO, 16. JULIJA
bo na Repentabru XII. slovenski tabor

POSVEČAMO GA NAŠEMU DRAGEMU SLOVENSKE-
MU DOMU, MATERINI BESEDI, PESMI NA VASI,
FOLKLORI NAŠE KRAJINE, NAŠI ZEMLJI IN PRAV-
DI ZA ZEMLJO, KAKOR SE BIJE ZA NJO V DRAMI.

Srečali se bomo Tržačani s Korošci in Goričani. Drug drugemu prinašamo pozdrav. Zapeli bodo fantje na vasi, ki jih vodi Ladi Vodopivec. Zaplesali bodo fantje in dekleta narodne folklorne plesse pod vodstvom Marije Oficije. Slovenski oder bo odigral dramo Janeza Jalna, preneseno na tukajšnja tla:

Dom

Režira: Jože Peterlin

Igrali bodo:

Ana — Stana Oficija
Mirko, njen sin študent — Ladi Vodopivec
Tine, njen sin, ki dela na Trati — Drago Štoka
Angela, njena starejša hči — Mirka Lavrenčič
Tonej, stric na Trati — Jurij Slama
Ivanka, sosedovo dekle — Maja Pertot
Lojze, sosedov fant — Edi Košuta
Krčmar Miha — Gregor Pertot
Prof. Škrjanc — Jože Pirjevč
Študent Stanko — Franko Žerjav
Študentka Vida — Lučka Peterlin

*Med dejanji pojo fantje
in recitira svoje pesmi mladi rod.*

Repentabor je praznik slovenske besede in pesmi. Je dokaz, da nismo mrtvi, temveč, da živimo in ustvarjamo. Repentabor je naša pesem in naše veselje.

Slovenci, dokažimo z veliko udeležbo, da cenimo in ljubimo svoj dom in materino besedo!

Ob 16. uri popoldanska pobožnost v repentaborski cerkvi.

Ob 16,30 pričetek tabora.

SLOVENSKA PROSVETA

Literarni pogovori

Branka Kranjc. Vaš prvi prispevek sem pustil v uredništvu, kakor smo se dogovorili, a ga najbrž niste utegnili vzeti. Drugega pa sem prepozno dobil, da bi ga mogel uporabiti v tej številki. Motiv, ki ste ga uporabili v »Srečanju« je lep, zdi pa se mi, da ste problem premalo jasno rešili. Da je dekle razdvojeno, razumem, značaja fantov pa nista jasno izklesana, niti prvi niti drugi. Zdaj imate precej časa do septembrske številke, da pripravite prvo ali pa drugo novelo. Odločite se sami.

Miško Maček je koroški rojak (nekateri ga še niso poznali), sodelavec celovške revije »Mladje«. Zelo smo veseli njegovih prispevkov tudi v Mladiki. Upamo, da bo to sodelovanje med slovensko koroško mladino in goriško ter tržaško postajalo vedno bolj globoko in da bo tudi obrodilo lepe sadove v narodnem in kulturnem ozirju. Ko se Miško mudi te dni s svojimi prijatelji med nami, jim želimo prijetno bivanje ob morju.

Alenka. Vaša črtica je preveč romantična. Pričakovali ste, da Vam bom to napisal, a se sklicujete na to, da objavljamo večkrat tudi drugim romantične prispevke. Morda včasih res. A v Vaši črtici bi si želeli vsaj nekaj dejanja, vsaj nekaj konkretnega in stvarnega sveta. Tudi jezik ni tako izbran in lep, da bi lahko imeli črtico za pesem v prozi. Svetoval bi Vam torej, da ste bolj stvarni in bolj »resnični«, pa malo manj sanjavi.

Vladoša. Vaš problem je v črtici malo za lase privlečen. Ali ste res kaj podobnega doživeli? Morda ste samo slišali o tem, pa niste vsega do dna premislili in zato bralec ne more verjeti, da je vse tisto res.

TR. Kakor v nekaterih prispevkih moti papirnat slog in skonstruirana zgodba, tako ste Vi preveč grobo resnični. Zgodba, ki ste jo napisali o starem mestu je lahko povsem resnična, a Vi ste ostali le pri opisu in je Vaša novela kot fotografska slika ali časnikarjev članek. Kje ste Vi s svojim srcem in dušo? Tisti dogodek se je moral vendar dotakniti Vašega srca in v Vas se je nekaj zganilo. Da se razumeva: ne gre za to, da bi na koncu moralizirali in vzdihovali »Oh« in »Ehe« ... V umetnosti gre za to, da je pisatelja in tudi bralca dogodek, kot je na primer Vaš, pretresel. Manjka to, kar so stari nekoč imenovali katarzo. Tudi v tej drobni zgodbi, ki je majhna in neznatna. Vendar je njeno središče človek, ki ga morate imeti radi.

VSEM prijetne počitnice! Prispevke za septembrsko številko pošljite vsaj do 25. avgusta. Ne dvomim, da boste v teh mesecih mnogo lepega doživeli in mnogo napisali.

Pozdrav!

Jože Peterlin

NOVA MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 21-090

*Zadovolji vsak okus, ima veliko
izbiro in solidno postreže*

KNJIGARNA IN PAPIRNICARNA

TRST
UL. PAGANINI 2

Fortunata

BCRB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 800.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEFON ŠT. 38-101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

URARNA IN ZLATARNA

KAROL MIKOLJ

TRST

Campo S. Giacomo 3

Telefon 95-881

Kerže

TRST, Trg S. Giovanni 1

TELEFON 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE - Proseška ulica 22 - Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

Za dobro voljo

Neka gospa gre k specialistu, da bi ji spremenil obliko nosu.

»Koliko bo stala operacija!«

»Sto tisoč.«

»Sto tisoč? Toda... se vam ne zdi, da je to preveč? Kaj ne bi mogla potrošiti manj?«

»Mislim da. Poskusite se zaleteti v telegrafski drog.«

Vsa množica navdušeno čestita pogumnemu rešitelju, ki se je oblečen vrgel v vodo, da je rešil tistega, ki se je potapljal.

»Hvala, hvala,« se je zahvalil rešitelj, »zdaj bi samo rad odkril tistega, ki me je pahnil in vodo.«

Star pilot, vojni veteran, poslušal hvalisanje mladega pilota. Zanj nevarnosti sploh ne obstajajo, ne boji se neviht, ne teme.

»Dovolj je, če ponoči na koncu letališča zagledam osebo z vžigalico v roki in lahko krasno pristanem.«

Veteran mirno poslušal in se dela, kot bi ga občudoval: »Izredno, res, eno samo vžigalico! To je pa res spretnost!«

Junak se napihuje od ponosa, veteran pa samo še dostavi: »Seveda mora biti vžigalica prižgana, ne?«

Peterček gre v kuhinjo in reče: »Bi mi hoteli pokazati jezik, Cilka?«

»Zakaj pa?« vpraša ta, začudena.

»Mama vedno pravi, da imate jezik kot kača, pa bi rad videl, kakšnega imate.«

»Papa, kaj pomeni biti spreten trgovec?«

»To je oni trgovec, ki proda celo obleko tistemu, ki je prišel kupiti dva gumba.«

Na parlamentarnem zborovanju neki poslanec govori z velikim zanosom in z zvenečimi izrazi.

Neki kolega tiho pripomni: »Saj bi bil naravnost odlični govornik, če bi vedel kaj povedati.«

V nekem ameriškem dnevniku je bil več dni zapored oglas: »Vse kar mora dekle vedeti o zakonu. Stiri sto strani z mnogimi ilustracijami. Absolutna diskretnost. Dostavim na dom protj nakazilu dveh dolarjev.«

Odziv je bil izredno visok. Ko so dekleta odprla zavoj, so našle v njem kuharsko knjigo.

Kapitan na prekoceanskih ladjah gre v pokoj. Casnikar mu stavlja vprašanja in ga med drugim vpraša:

»Od vseh neurij, ki ste jih doživeli, katero se vam je zdelo najhujše?«

»Če povem po pravici,« je odgovoril kapitan, ko je nekaj časa premišljeval, »sodim, da je bilo najhujše tisto, ko sem pljunil na pod v kuhinji, ko ga je žena pravkar pomila.«

CENA 100.- LIR